

Latvijas Republikas Tieslietu ministrija

**Rokasgrāmata par Eiropas Savienības Tiesas
lietām un pārkāpuma procedūrām**

Sagatavotāji:

Valsts sekretāra vietniece tiesu jautājumos, Latvijas Republikas pārstāve Eiropas Savienības Tiesā **Irēna Kucina**;

Latvijas Republikas pārstāvja Eiropas Savienības Tiesā biroja juriste **Viktorija Soņeca**;

Latvijas Republikas pārstāvja Eiropas Savienības Tiesā biroja juriste **Elīza Petrocka-Petrovska**;

Tiesu sistēmas uzraudzības departamenta direktora vietniece **Jekaterina Davidoviča**.

Saturs

Ievads	5
I. EU Pilot	6
1.1. <i>EU Pilot</i> būtība un darbības joma	6
1.2. Procedūra.....	8
1.3. <i>EU Pilot</i> lietas slēgšana un turpmākais process	10
II. Pārkāpuma procedūras	11
2.1. Vispārīga informācija	11
2.2. Pirmstiesas procedūra	12
2.3. Tiesvedība EST.....	14
III. Prejudiciālā nolēmuma lūgumi Tiesai	19
3.2. Par ko var iesniegt prejudiciālā nolēmuma lūgumu.....	20
3.3. Kā iesniegt prejudiciālā nolēmuma lūgumu.....	21
3.4. Kad Tiesa var atteikt atbildēt uz prejudiciāliem jautājumiem	22
3.5. Prejudiciālā nolēmuma lūguma izskatīšana	23
3.5.1. Rakstveida apsvērumu iesniegšana Tiesā	23
3.5.2. Mutvārdu daļa.....	24
3.5.3. Sekas.....	25
3.6. Paātrinātā prejudiciālā nolēmuma tiesvedība un steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedība	25
3.7. Paātrinātā procedūra.....	26
3.8. Steidzamības procedūra	26
3.9. Tiesas sprieduma izvērtēšana.....	26
IV. Eiropas Savienības Tiesas tiešās lietas	28
4.1. Tiešās lietas saņemšana un izvērtēšana.....	30
4.2. Iestāšanās tiešajā lietā.....	31
Termiņu grafiks tiešajās lietās	31
V. Latvijas Republikas dalība EST lietās	33
5.1. EST tiešās lietas, kur Latvija ir prasītāja/atbildētāja	33
5.2. Lietas, kur Latvijas Republikas tiesas uzdevušas prejudiciālus jautājumus	34
5.3. Latvijas Republikas piedalīšanās citu valstu prejudiciālo nolēmumu lietās.	36

Lietotie saīsinājumi

EST	Eiropas Savienības Tiesa
Savienība	Eiropas Savienība
IT	Informācijas tehnoloģija
Komisija	Eiropas Komisija
ESTAPIKS	Eiropas Savienības tiesību aktu pārņemšanas un ieviešanas kontroles sistēma
LES	Līgums par Eiropas Savienību
LESD	Līgums par Eiropas Savienības darbību
EST Statūti	Eiropas Savienības Tiesas Statūti
EST Reglaments	Eiropas Savienības Tiesas Reglaments
Ministru kabineta noteikumi Nr. 550	Ministru kabineta 2011. gada 12. jūlija noteikumi Nr. 550 "Noteikumi par institūciju sadarbību Līguma par Eiropas Savienības darbību pārkāpuma procedūras ietvaros un pirms pārkāpuma procedūras ierosināšanas"
Ministru kabineta noteikumi Nr. 955	Ministru kabineta 2008. gada 6. decembra noteikumi Nr. 955 "Kārtība, kādā sagatavo un apstiprina Latvijas Republikas nostājas projektu un nodrošina Latvijas Republikas pārstāvību Eiropas Savienības Tiesā un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas tiesā"

Ievads

Šīs rokasgrāmatas mērķis ir sniegt ieskatu par *EU Pilot*, pārkāpuma procedūru lietām un Latvijas Republikas dalību EST lietās, kā arī izskaidrot Latvijas Republikas iestāžu sadarbības kārtību ar Tieslietu ministriju attiecīgajos jautājumos.

Rokasgrāmata ir aktuāla Latvijas Republikas iestādēm un to darbiniekiem, kuri gatavo atbildes projektus *EU Pilot* lietās un nostājas projektus pārkāpuma procedūru lietās, kas ierosinātas pret Latvijas Republiku, kā arī strādā ar EST lietām, piemēram, izvērtējot iespējamo Latvijas Republikas dalību lietās.

Rokasgrāmatas pirmajā un otrajā sadaļā sniegts *EU Pilot* un pārkāpuma procedūru lietu apskats. Savukārt tās trešā, ceturtā un piektā sadaļa veltīta EST lietām – prejudiciālā nolēmuma lūguma lietām, EST tiešajām lietām, kā arī Latvijas Republikas dalības EST lietās apskatam.

Latvijas Republika kā Savienības dalībvalsts var piedalīties EST tiesvedības procesā gan kā prasītāja, piemēram, lūdzot atcelt Savienības institūcijas izdotu tiesību aktu, gan kā atbildētāja lietās par no LESD izrietošo dalībvalsts pienākumu neizpildi. Tāpat, ja tiešajā lietā nav iesaistīta Latvijas Republika, tad, saņemot atļauju, Latvijas Republika var iestāties lietā, ko izskata EST, kā arī paust viedokli par Tiesas izskatīšanā esošu prejudiciālo jautājumu,¹ ko Tiesai uzdevusi kādas Savienības dalībvalsts (tai skaitā Latvijas Republikas) tiesa.

Jāņem vērā, ka ar jēdzienu "EST" saprotama Savienības tiesu iestāde, kuras sastāvā ietilpst divas tiesas, t.i., Tiesa un Vispārējā tiesa, un katrai no šīm tiesām ir sava kompetence. Līdz 2016. gada septembrim EST sastāvā ietilpa arī Civildienesta tiesa, tomēr, īstenojot Savienības tiesu sistēmas struktūras reformas,² minētā tiesa tika likvidēta un tās kompetencē esošie jautājumi nodoti Vispārējai tiesai.³

Atbilstoši Eiropas Ekonomikas Zonas līgumam⁴ Latvijas Republika var iestāties arī lietās, ko skata Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas tiesa attiecībā uz Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas valstīm – Norvēģiju, Lihtenšteinu un Islandi – par Eiropas Ekonomikas Zonas līguma noteikumu ieviešanu, piemērošanu vai interpretēšanu, kā arī risinot strīdus starp minētajām valstīm.

¹ Tiesvedības veids saskaņā ar Līguma par LESD 267. pantu, kurā dalībvalstu tiesas uzdod EST jautājumus par Savienības tiesību normu interpretāciju vai spēkā esamību.

² Skat. Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 16. decembra Regulu (ES, Euratom) 2015/2422, ar ko groza 3. protokolu par Eiropas Savienības Tiesas statūtiem.

³ Skat. Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 6. jūlija Regulu (ES, Euratom) 2016/1192 par to, lai Vispārējai tiesai nodotu kompetenci pirmajā instancē izskatīt domstarpības starp Savienību un tās darbiniekiem.

⁴ Tiesvedības procesu Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas tiesā nosaka nolīgums starp Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas valstīm par Uzraudzības iestādes un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas tiesas izveidi, kā arī Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas tiesas Statūti un Reglaments. Pieejami angļu val.: <http://www.eftacourt.int/the-court/>.

I. *EU Pilot*

1.1. *EU Pilot* būtība un darbības joma

EU Pilot ir dialogs starp Komisiju un dalībvalsti potenciālos Savienības tiesību pārkāpumu gadījumos pirms formālās pārkāpuma procedūras uzsākšanas.⁵

EU Pilot mērķis ir rast ātrākās un labākas atbildes par Savienības tiesību interpretāciju, īstenošanu un piemērošanu. Tas ir mehānisms, ar kura palīdzību Komisija var iegūt papildu informāciju par lietas faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem ar mērķi pilnīgāk izprast un novērtēt konkrētā Savienības tiesību akta īstenošanas un piemērošanas gadījumu, lai lemtu par turpmākajām darbībām. Praksē Komisija mēdz izmantot *EU Pilot* instrumentu arī gadījumos, lai noskaidrotu tehniska rakstura jautājumus, piemēram, kāpēc dalībvalsts nav iesniegusi paziņojumus, kas izriet no regulas prasībām.

Vienlaikus *EU Pilot* izmantošana ļauj dalībvalstij sniegt pieņemamu risinājumu, kas nodrošina atbilstību Savienības tiesību aktiem, vai arī sniegt skaidrojumu par radušos situāciju.

EU Pilot var tikt izmantots tikai pirms formālās pārkāpuma procedūras, taču šī instrumenta izmantošana nav obligāta un nepieciešama formālās pārkāpuma procedūras uzsākšanai. *EU Pilot* izmantošana ir atkarīga tikai un vienīgi no Komisijas iniciatīvas.

EU Pilot instruments uzsāka savu darbību 2008. gada 15. aprīlī un sākotnēji to izmantoja 15 dalībvalstis. Šobrīd šo instrumentu izmanto visas dalībvalstis. *EU Pilot* darbība nav tieši regulēta ne LES, ne arī LESD. Dalībvalstis šim instrumentam ir pievienojušās brīvprātīgi. *EU Pilot* instrumenta darbības galvenie principi ir noteikti Komisijas izstrādātajās vadlīnijās, kas tiek pārstrādātas atbilstoši Komisijas politikai šī instrumenta izmantošanā. Pirms vadlīniju pārstrādes Komisija aicina dalībvalstis sniegt savu viedokli par *EU Pilot* izmantošanu un vadlīniju saturu.

Atbilstoši 2015. gada decembra vadlīnijām no *EU Pilot* darbības jomas ir izslēgti šādi jautājumi:

- 1) nepaziņošana par direktīvu transponēšanu nacionālajās tiesībās, par ko uzreiz tiek ierosinātas pārkāpuma procedūras;
- 2) vispārīgas aptaujas par direktīvu vai regulu transponēšanu/īstenošanu/atbilstību (*general questionnaires*);
- 3) jautājumi, kuros jau ir ierosinātas pārkāpuma procedūras;
- 4) pārkāpumi, kas izriet no LESD 260. panta otrajā daļā izvirzīto prasību neievērošanas (netiek izpildīti EST spriedumi);
- 5) lietas, kurām ir noteikta īpaša procesuālā kārtība saskaņā ar Padomes Regulu 1553/89⁶ un Padomes Regulu 1150/2000⁷ par Savienības pašas finanšu resursiem;

⁵The EU Single market. Single market scoreboard.

http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_by_governance_tool/eu_pilot/index_en.htm

⁶ Padomes 1989. gada 29. maija Regula (EEK, Euratom) 1553/89 par galīgajiem vienotajiem pasākumiem, lai iekasētu pašu resursus, ko veido pievienotās vērtības nodokļi. OV L 155, 07.06.1989, 9.-13. lpp.

⁷ Padomes 2000. gada 22. maija Regula (EK, Euratom) Nr. 1150/2000, ar ko īsteno Lēmumu 94/728/EK, Euratom par Kopienų pašu resursu sistēmu. OV L 130, 31.05.2000, 1-12. lpp.

- 6) būtiski Savienības tiesību pārkāpumi publisko iepirkumu jomā saskaņā ar Direktīvas 89/665/EEK⁸ 3. pantu, kā arī Direktīvas 92/13/EEK⁹ 8. pantu;
- 7) noteiktu lietu kategorija, kurām tiek piemērota īpaša procesuālā kārtība, kas noteikta attiecīgajos Savienības tiesību aktos par Savienības fondiem un/vai citiem Savienības finanšu instrumentiem, kuru vienīgais mērķis ir nodrošināt maksājumu likumību, izņemot, ja paredzētās pārkāpuma procedūras mērķis, ievērojot minētās īpašās procesuālās kārtības, ir nodrošināt atbilstošu Savienības tiesību piemērošanu ārpus finansiālā aspekta;
- 8) ja dalībvalsts nav ievērojusi pienākumu reaģēt uz detalizētu atzinumu, kas izsniegts saskaņā Direktīvas 2015/1535/ES¹⁰ 6. panta otro daļu un/vai ir pieņēmusi neatbilstošu tehnisko regulējumu.

Tāpat no *EU Pilot* darbības jomas var tikt izslēgtas lietas, kas savas steidzamības vai vispārējo interešu dēļ prasa neatliekamu pārkāpuma procedūras uzsākšanu.

Komisija tās 2017. gada septembra vadlīnijās, kurās Komisija informēja par izmaiņām *EU Pilot* instrumenta izmantošanā, norādīja, ka *EU Pilot* turpmāk netiks uzskatīts par lietderīgu arī gadījumos, kad:

- 1) iespējamā dalībvalsts tiesiskā regulējuma nesaderība ar Savienības tiesībām skar jautājumus, kuriem ir piešķirta augsta politiskā prioritāte;
- 2) dalībvalsts politiskā nostāja jautājumā ir skaidri noteikta un zināma Komisijai, līdz ar to nav nepieciešamības pēc neformāla dialoga;
- 3) iespējamā dalībvalsts tiesiskā regulējuma nesaderība ar Savienības tiesībām skar jautājumus, par kuriem Komisijai jau ir pieejama skaidra un detalizēta informācija;
- 4) iespējamā dalībvalsts tiesiskā regulējuma nesaderība ar Savienības tiesībām pieprasa tūlītēju pārkāpuma procedūras uzsākšanu.

Jānorāda, ka gadījumos, kad Komisija izlems izmantot *EU Pilot* instrumentu, tomēr tas neveidos konstruktīvu dialogu, kļūs pārmērīgi ilgstošs vai dalībvalsts pietiekoši aktīvi nesadarbosies, Komisija bez kavēšanās uzsāks formālo pārkāpuma procedūru, par to atbilstoši paziņojot dalībvalstij.

Sadarbība ar Komisiju *EU Pilot* instrumenta ietvaros notiek ar dalībvalstī nozīmētā centrālā kontaktpunkta starpniecību. Atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr. 550 Tieslietu ministrija ir centrālā kontaktiestāde, kas koordinē sadarbību ar Komisiju un sniedz informāciju Komisijai *EU Pilot* un pārkāpuma procedūras ietvaros. Tāpat iepriekš minētie noteikumi nosaka kārtību, kādā tiek sagatavotas atbildes Komisijai *EU Pilot* un pārkāpuma procedūras ietvaros.

⁸ Padomes 1989. gada 21. decembra Direktīva 2015/1535/ES par to normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu, kuri attiecas uz izskatīšanas procedūru piemērošanu, piešķirot piegādes un uzņēmuma līgumus valsts vajadzībām (89/665/EEK). OV L 395, 30.12.1989, 33.-35. lpp.

⁹ Padomes 1992. gada 25. februāra Direktīva 92/13/EEK, ar ko koordinē normatīvos un administratīvos aktus par to, kā piemēro Kopienas noteikumus par līgumu piešķiršanas procedūrām, ko piemēro subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un telekomunikāciju nozarē. OV L 076, 23.03.1992., 14.-20. lpp. Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 11. decembra Direktīva 2007/66/EK, ar ko Padomes Direktīvas 89/665/EEK un 92/13/EEK groza attiecībā uz pārskatīšanas procedūru efektivitātes uzlabošanu valsts līgumu piešķiršanas jomā (dokuments attiecas uz EEZ). OV L 335/31, 20.12.2007., 31.-46. lpp.

¹⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 9. septembra Direktīva (ES) 2015/1535, ar ko nosaka informācijas sniegšanas kārtību tehnisko noteikumu un informācijas sabiedrības pakalpojumu noteikumu jomā (kodificēta redakcija) (Dokuments attiecas uz EEZ). OV L 241, 17.09.2015., 1. -15. lpp.

Komunikācija ar Komisiju notiek elektroniski, izmantojot IT aplikāciju *THEMIS/EU Pilot*.

1.2. Procedūra

Komisija identificē lietu, kuras risināšanai tā izmantos *EU Pilot*. Lieta var tikt uzsākta, pamatojoties gan uz privātpersonas, uzņēmuma vai organizācijas sūdzību, gan arī pēc pašas Komisijas iniciatīvas.

Komisijas dienests ar *THEMIS/EU Pilot* starpniecību nosūta informācijas pieprasījumu *EU Pilot* lietā attiecīgajai dalībvalstij. Nosūtītajā informācijas pieprasījumā ir norādīts lietas uzsākšanas pamats, izmeklējamās situācijas īss apraksts, iepriekšējais situācijas izvērtējums un skaidri formulēti jautājumi dalībvalstij par izmeklējamo situāciju. Papildus nosūtītajam informācijas pieprasījumam var tikt pievienoti uz šo konkrēto lietu attiecināmi dokumenti. Norādāms, ka saziņa *EU Pilot* ietvaros starp Komisiju un Latviju notiek valsts valodā. Tomēr atsevišķos gadījumos Komisija izmanto angļu valodu, lai, piemēram, uzdotu precizējošu papildjautājumu komentāra formā *THEMIS/EU Pilot* sistēmā. Tāpat jānorāda, ka dalībvalstīm ir iespēja informācijas pieprasījumus *EU Pilot* lietās saņemt arī ne valsts valodā, pastāvot attiecīgajam pamatojumam.

Saņemot informācijas pieprasījumu *EU Pilot* lietā, Tieslietu ministrija sadarbībā ar atbildīgo ministriju izvērtē, vai lieta atbilst *EU Pilot* darbības jomai un attiecīgi lemj par tālāko rīcību. Pastāv šādas tālākās rīcības iespējas:

- 1) pieņemt lietu un sniegt atbildi pēc būtības uz informācijas pieprasījumu;
- 2) noraidīt lietu, sniedzot izsmelošu pamatojumu, kāpēc tā nav pieņemama:
 - a) ja Komisija šādu rīcību akceptē, sniegt atbildi uz informācijas pieprasījumā *EU Pilot* lietā norādītajiem jautājumiem nav nepieciešams. Vienlaikus jānorāda, ka pastāv iespēja vēlāk šos pašus jautājumus saņemt, piemēram, elektroniski (ārpus *EU Pilot* instrumenta);
 - b) ja Komisija šādu rīcību neakceptē, visticamāk, atbildi uz informācijas pieprasījumā *EU Pilot* lietā uzdotajiem jautājumiem vajadzēs sniegt (lai gan tālākā rīcība pašlaik netiek regulēta).

Norādāms, ka, ja dalībvalsts noraida *EU Pilot* lietu, Komisija var to apstrīdēt. *EU Pilot* lietas noraidīšana nenozīmē tās automātisku slēgšanu. Tāpat jāuzsver, ka līdz šim praksē nav izmantota iespēja lietu noraidīt, tā vietā tiek sniegta izsmeloša atbilde uz informācijas pieprasījumā izvirzītajiem jautājumiem. Līdz ar to prakses trūkuma dēļ lietas noraidīšanas gadījumā ir grūti prognozēt tās tālāku virzību. Gadījumā, ja atbildīgā ministrija tomēr vēlas izmantot iespēju noraidīt lietu, tai būtu jāsaazinās ar Tieslietu ministriju kā centrālo kontaktiestādi, lai rastu pēc iespējas efektīvāku risinājumu konkrētai situācijai.

Atbildes iesniegšanas termiņš uz informācijas pieprasījumu *EU Pilot* lietā ir 10 nedēļas. Termiņa tecējums sākas no brīža, kad Komisija *THEMIS/EU Pilot* sistēmā nosūta informācijas pieprasījumu *EU Pilot* lietā dalībvalstij. Gadījumā, ja Komisija *EU Pilot* lietu ir uzsākusi pēc tam, kad konkrētais jautājums jau tika risināts SOLVIT¹¹

¹¹ Dienests, kura darbību nodrošina visu Savienības dalībvalstu un Islandes, Lihtenšteinas un Norvēģijas valsts pārvaldes iestādes un kura mērķis ir rast risinājumu ES valsts publiskā sektora iestādēs, kas neievēro tiesības, ko privātpersonai un uzņēmumam garantē Eiropas Savienība. Detalizētu informāciju skatīt http://ec.europa.eu/solvit/index_lv.htm.

ietvaros, atbildes sniegšanas termiņš būs četras nedēļas, jo dalībvalsts jau būs informēta par konkrēto jautājumu.

Tāpat Komisija, izvērtējot konkrētās risināmās situācijas apstākļus, var noteikt citādu, par 10 nedēļām īsāku, termiņu dalībvalstij atbildes sniegšanai. Šādos gadījumos Komisijai ir jāsniedz tās noteiktā termiņa pamatojums. Komisija ir norādījusi, ka tās noteiktais termiņš atbildes sniegšanai attiecas arī uz pašu Komisiju, izvērtējot dalībvalsts sniegto atbildi. Proti, ja dalībvalstij ir noteikts 10 nedēļu termiņš atbildes sniegšanai uz informācijas pieprasījumu, Komisijai 10 nedēļu laikā ir jāizvērtē dalībvalsts sniegtā atbilde. Attiecīgi, ja dalībvalstij ir noteikts īsāks termiņš atbildes sniegšanai, Komisijai tādā pašā termiņā ir jāizvērtē sniegtā atbilde. Tomēr jānorāda, ka salīdzinoši bieži praksē ir situācijas, kad Komisija neatbild noteiktajā termiņā, kas tiek skaidrots ar nepieciešamību tulkot dalībvalsts iesniegto atbildi.

Vienlaikus Komisija ir norādījusi, ka dalībvalstij ir tiesības lūgt termiņa pagarinājumu. Līdz ar to gadījumā, ja atbildīgā ministrija¹² secina, ka nav iespējams sagatavot atbildi Komisijas noteiktajā termiņā, atbildīgajai ministrijai ir savlaicīgi jāsaazinās ar Tieslietu ministriju, lai izvērtētu iespējas lūgt atbildes sniegšanas termiņa pagarinājumu. Lūdzot termiņa pagarinājumu, ir jānorāda, kāds laiks būtu nepieciešams atbildes sagatavošanai. Jānorāda, ka šim norādītajam laika posmam ir ieteikuma raksturs. Komisija nav noteikusi maksimālo laiku, par kādu var tikt pagarināts atbildes sniegšanas termiņš, tomēr lūgtajam termiņa pagarinājumam būtu jābūt saprātīgam un attiecīgi motivētam.

Komisija izvērtē dalībvalsts iesniegto lūgumu par termiņa pagarinājumu un pieņem vienu no šādiem lēmumiem:

- 1) noraidīt lūgumu par termiņa pagarinājumu;
- 2) pagarināt termiņu atbilstoši dalībvalsts lūgumam;
- 3) pagarināt termiņu, nosakot īsāku laiku, nekā lūgusi dalībvalsts.

Atbildes uz informācijas pieprasījumu, kas saņemts *EU Pilot* lietā, sagatavošanas, saskaņošanas un apstiprināšanas kārtība ir noteikta Ministru kabineta noteikumu Nr. 550 II. sadaļā.

Tieslietu ministrija, saņemot informācijas pieprasījumu *EU Pilot* lietā, nekavējoties to elektroniski pārsūta uz atbildīgās ministrijas oficiālo elektroniskā pasta adresi un atbildīgās ministrijas deleģētajam pārstāvim, norādot atbildes projekta sagatavošanas termiņu. Tieslietu ministrija atbildes projekta sagatavošanas termiņu nosaka tā, lai atbilde tiktu iesniegta Komisijai tās noteiktajā termiņā, ņemot vērā brīvdienas un svētku dienas, bet ne agrāku kā trīs nedēļas pirms atbildes sniegšanas termiņa Komisijai.

Gadījumā, ja atbildīgā ministrija Tieslietu ministrijas noteiktajā termiņā nav nosūtījusi sagatavoto atbildes projektu, Tieslietu ministrija nosūta atbildīgajai ministrijai atgādinājumu.

Atbildīgā ministrija atbildes projektu un tam pievienotos dokumentus nosūta elektroniski saskaņošanai Tieslietu ministrijai, kura nedēļas laikā izvērtē atbildes projekta juridisko argumentāciju. Ja tā nav atbilstoša vai pietiekama, Tieslietu ministrija lūdz atbildīgo ministriju precizēt attiecīgo atbildes projektu un sniedz priekšlikumus konstatēto trūkumu novēršanai. Ar atbildīgo ministriju saskaņotu atbildi Tieslietu ministrija ne vēlāk kā divu darbdienu laikā pēc tās saņemšanas nosūta Komisijai, ievietojot to *THEMIS/EU Pilot* sistēmā.

¹² Ministru kabineta noteikumu Nr. 550 4. punktā noteiktā iestāde.

Jānorāda, ka nav noteikta konkrēta forma, kādā dalībvalsts noformē sagatavoto atbildi uz informācijas pieprasījumu. Atbilde tiek izstrādāta Latvijas Republikas vārdā, latviešu valodā, brīvā formā, bez veidlapas un paraksta rekvizīta. Atbildē var tikt norādīti plānotie izpildes pasākumi un to izpildes termiņi.

Tāpat saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr. 550 9. punktu dokumenti, kas sagatavoti, atbildot uz Komisijas informācijas pieprasījumu, uzskatāmi par ierobežotas pieejamības informāciju līdz dienai, kad *EU Pilot* sistēmas ietvaros – *THEMIS/EU Pilot* – nosūtītā lieta tiek izbeigta, vai līdz dienai, kad minētajā lietā spēkā stājas galīgs EST nolēmums.

1.3. *EU Pilot* lietas slēgšana un turpmākais process

Komisija pēc dalībvalsts sniegtās atbildes saņemšanas un tās izvērtēšanas lemj par tālāko rīcību, proti:

- 1) pieņemt dalībvalsts atbildi, ja dalībvalsts piedāvā ar Savienības tiesībām saskanīgu risinājumu;
- 2) pieprasīt papildu informāciju, ja dalībvalsts piedāvātais risinājums atbilst Savienības tiesībām, taču ir nepilnīgs;
- 3) noraidīt dalībvalsts iesniegto atbildi.

Saņemot atbildi/papildu informācijas pieprasījumu no Komisijas, Tieslietu ministrija to pārsūta atbildīgajai ministrijai. Jānorāda, ka vienas lietas ietvaros var būt pat vairāki papildu informācijas pieprasījumi. Šādos gadījumos dalībvalstij tiek dots vismaz 15 dienu termiņš atbildes sagatavošanai. Minētais termiņš attiecas arī uz Komisiju saņemtās atbildes izvērtēšanai. Gadījumā, ja Komisija noraida dalībvalsts sniegto atbildi, pastāv risks, ka *EU Pilot* lieta tiks slēgta un uzsākta pārkāpuma procedūra vai arī tiks lemts par *follow up measures*.

2016. gadā Komisija ieviesa jauninājumu *EU Pilot* lietas procedūrā – *follow up measures*, kas nozīmē to, ka Komisija pieņem dalībvalsts sniegto atbildi, taču lieta netiek slēgta, jo Komisija vēlas sekot līdzi lietas turpmākai gaitai. Šāda situācija var veidoties, ja dalībvalsts savā atbildē ir norādījusi konkrētas darbības, kuras tā veiks noteiktā termiņā, un Komisija vēlas sekot līdzi to izpildei. Šādos gadījumos, sniedzot atbildi uz Komisijas *follow up measures*, Komisijai ir 70 dienu termiņš dalībvalsts sniegtās atbildes izvērtēšanai.

Komisija ir norādījusi, ka tās dienests vienmēr sniegs informāciju par savu tālāko rīcību un tās iemesliem, proti, kāpēc dalībvalsts sniegtā atbilde ir pieņemta vai noraidīta, vai būs nepieciešami papildu pasākumi un vai dalībvalsts sniegtās atbildes noraidīšanas gadījumā sekos kādas Komisijas darbības.

Izņēmuma gadījumos *EU Pilot* lietu ietvaros Komisija var ņemt vērā īpašos apstākļus, proti, paralēlās tiesvedības konkurences tiesību jomā un aktīvās tiesvedības nacionālajā tiesā vai EST par tiem pašiem apstākļiem, kas tiek skatīti konkrētās *EU Pilot* lietas ietvaros. Šādos gadījumos Komisija var lemt par izņēmuma rīcību, tajā skaitā par attiecīgās *EU Pilot* lietas procedūras pagaidu apturēšanu.

Informāciju par *EU Pilot* lietas slēgšanu Komisija ievieto *THEMIS/EU Pilot* sistēmā.

II. Pārkāpuma procedūras

2.1. Vispārīga informācija

Komisija, rīkojoties kā Līgumu¹³ "sargātāja", saskaņā ar LES 17. panta 1. punktu ir atbildīga par tiesību efektīvu piemērošanu, īstenošanu un izpildes nodrošināšanu Savienībā, tāpēc Komisija, pamatojoties uz LESD 258., 259. un 260. pantu, veic darbības, lai kontrolētu no Līgumu izrietošo un dalībvalstīm saistošo pienākumu izpildi un nodrošinātu to, ka dalībvalstis Savienības tiesību aktus īsteno vispārējās interesēs. Prasības, kas tiek celtas EST, pamatojoties uz LESD 258., 259. un 260. pantu, tiek dēvētas par "pārkāpuma procedūrām" (*infringement procedures*).

Komisijas tiesības celt prasību EST pret dalībvalsti ir paredzētas LESD 258. un 260. pantā, savukārt LESD 259. pantā ir paredzētas tiesības arī dalībvalstij celt prasību pret citu dalībvalsti, ja tā nav izpildījusi kādu Līgumos paredzētu pienākumu. Jānorāda, ka praksē gadījumi, kad dalībvalsts ceļ prasību pret citu dalībvalsti, pamatojoties uz LESD 259. pantu, ir ārkārtīgi reti. Kā piemēru var minēt lietu C-141/78 Francija/Apvienotā Karaliste, kurā Francija cēla prasību pret Apvienoto Karalisti par no Līgumiem izrietošo pienākumu neizpildi, pieņemot 1977. gada 1. aprīļa Rīkojumu par zvejas tīkliem.

Vairumā gadījumu tieši Komisija ir tā, kas uzsāk pārkāpuma procedūru un secīgi ceļ prasību EST pret dalībvalsti. Tomēr, ja dalībvalsts nolemj celt prasību EST, pamatojoties uz LESD 259. pantu, atbilstoši minētajam pantam pirms griešanās EST dalībvalstij jāvēršas Komisijā, lai Komisija sniegtu argumentēto atzinumu. Komisijas atzinuma nesauņemšana triju mēnešu laikā pēc dienas, kad tai nodots attiecīgais jautājums, neliedz dalībvalstij griezties EST.

Pārkāpuma procedūra, pamatojoties uz LESD 258. pantu, var tik uzsākta kā uz sūdzības pamata, tā arī pēc Komisijas iniciatīvas. Tā ir patstāvīga procedūra. Sūdzības atsaukšanas gadījumā Komisijai nav pienākums apturēt pārkāpuma procedūras tālāku norisi. Vienlaikus Komisijai ir rīcības brīvība attiecībā uz pārkāpuma procedūras uzsākšanu kopumā un pieteikuma iesniegšanu EST.¹⁴ Ja Komisija atsakās uzsākt pārkāpuma procedūru, fiziskām personām nav tiesību par šādu Komisijas rīcību celt pret to prasību.¹⁵

Prasības, kas tiek celtas EST, pamatojoties uz LESD 258., 259. un 260. pantu, var iedalīt šādi:

- 1) pārkāpuma procedūras par Savienības tiesību aktu savlaicīgu neieviešanu;
- 2) pārkāpuma procedūras par Savienības tiesību aktu nepareizu ieviešanu;
- 3) pārkāpuma procedūras par citu no Līgumiem izrietošu saistību neizpildi.

Pastāv gadījumi, kad pirms pārkāpuma procedūras uzsākšanas Komisija izmanto *EU Pilot* instrumentu, lai dialoga ietvaros noskaidrotu apstākļus saistībā ar konkrētu Savienības tiesību akta īstenošanas un piemērošanas gadījumu, un tikai pēc tam lemj par pārkāpuma procedūras uzsākšanu.

¹³ LES un LESD.

¹⁴ Tiesas 2009. gada 19. maija sprieduma lietā C-531/06 Komisija/Itālija, ECLI:EU:C:2009:315, 23. punkts.

¹⁵ Tiesas 1995. gada 14. septembra sprieduma lietā T-571/93 Lefebvre/Komisija, 32.-41. punkts, 1995:II-02379.

Praksē *EU Pilot* tika plaši piemērots, taču Komisija savā 2017. gada 19. janvāra paziņojumā "Savienības tiesību akti: labāki rezultāti līdz ar labāku piemērošanu"¹⁶ ir norādījusi, ka turpmāk Komisija lems uzreiz par pārkāpuma procedūras mehānisma izmantošanu Savienības tiesību pārkāpumu novēršanai, bet *EU Pilot* instruments tiks izmantots tikai izņēmuma gadījumos.¹⁷

Tāpat Komisija ir norādījusi, ka piešķirs prioritāti lietām, kurās dalībvalstis:

- 1) nav ziņojušas par transponēšanas pasākumiem vai ir nepareizi transponējušas direktīvas;
- 2) nav ievērojušas EST spriedumu, kā noteikts LESD 260. panta 2. punktā;
- 3) ir radījušas nopietnu kaitējumu Savienības finanšu interesēm vai ir pārkāpušas Savienības ekskluzīvās tiesības, ko paredz LESD 2. panta 1. punkts, to lasot saistībā ar LESD 3. pantu.

Pārkāpuma procedūrai ir izšķirami divi posmi:

- 1) pirmstiesas procedūra (pirmstiesas procedūra ir obligāta; šī posma ietvaros Komisija komunicē ar dalībvalsti saistībā ar Komisijas konstatētajiem apstākļiem);
- 2) tiesvedība Tiesā.

2.2. Pirmstiesas procedūra

Pirmstiesas procedūras ietvaros komunikācija starp Komisiju un dalībvalsti notiek elektroniski. Tai ir divas stadijas:

- 1) formālais paziņojums;
- 2) argumentētais atzinums.

Pirmstiesas procedūra tiek uzsākta, Komisijai nosūtot formālo paziņojumu dalībvalstij, kurā dalībvalstij divu mēnešu laikā no šī paziņojuma saņemšanas tiek lūgts nosūtīt paskaidrojumus par formālajā paziņojumā izklāstīto situāciju. Gadījumā, ja Komisija vēlas izvirzīt kādus papildu prasījumus dalībvalstij, tā nosūta papildu formālo paziņojumu.

Formālā paziņojuma mērķis ir, pirmkārt, nošķirt strīda priekšmetu un norādīt dalībvalstij, kurai lūgts sniegt savus paskaidrojumus, faktus, kas tai ļauj sagatavot aizstāvību, un, otrkārt, ļaut dalībvalstij izpildīt prasības pirms tiesvedības uzsākšanas EST. Turklāt, lai tiktu izdots formālais paziņojums, ir jāpastāv pamatotiem

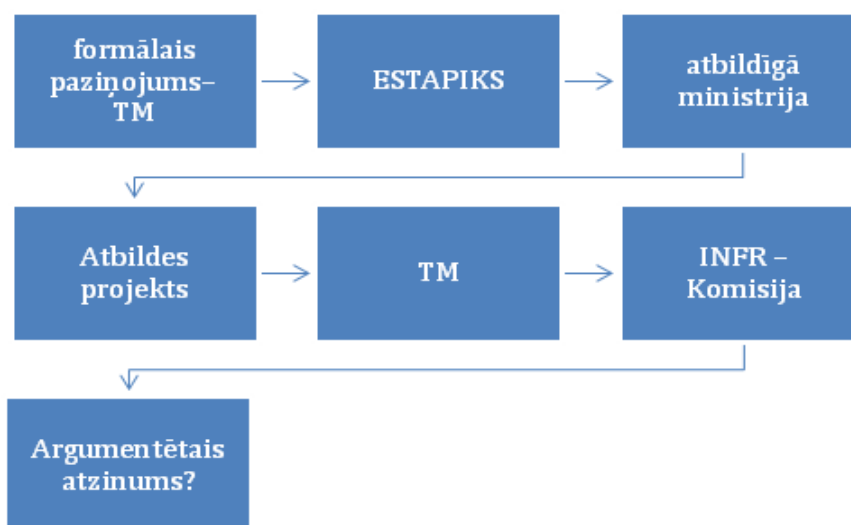
¹⁶ Eiropas Komisijas paziņojums "ES tiesību akti: labāki rezultāti līdz ar labāku piemērošanu", OV C 18/10, 19.01.2017.

¹⁷ No minētā Komisijas paziņojuma: "Pārkāpumi ir nekavējoties jānovērš. Komisijai un dalībvalstīm ir ātri jāizmeklē tiesību aktu pārkāpumi. Nolūkā ātri un savlaicīgi attiecīgos gadījumos novērst iespējamus Savienības tiesību aktu pārkāpumus tika izveidots strukturētais Komisijas un dalībvalstu dialogs problēmu risināšanai, kas zināms kā *EU Pilot*. Tā mērķis nav pārdzināt pienākumu neizpildes procedūru, kas pati par sevi ir viens no veidiem, kā sākt problēmu risināšanas dialogu ar dalībvalsti. Tāpēc Komisija sāks pienākumu neizpildes procedūru, neatsaucoties uz *EU Pilot* problēmu risināšanas mehānismu, izņemot gadījumus, kad *EU Pilot* uzsākšana attiecīgos gadījumos būtu izdevīga."

apsvērumiem, ka attiecīgā dalībvalsts iepriekš nav izpildījusi kādu Līgumos paredzēto pienākumu.¹⁸

Pēc dalībvalsts iesniegtā paskaidrojuma izvērtēšanas vai tad, ja tas noteiktajā termiņā netika iesniegts, Komisija var sniegt argumentēto atzinumu, kurā dalībvalsts jau tiek aicināta veikt vajadzīgos pasākumus, lai panāktu atbilstību argumentētajam atzinumam divu mēnešu vai īsākā laikā no atzinuma saņemšanas dienas. Tāpat pastāv iespēja, ka Komisija nosūta dalībvalstij papildu argumentēto atzinumu (skatīt attēlu Nr. 1)

Attēls Nr. 1.

Kārtība, kādā sagatavo, saskaņo un apstiprina Latvijas Republikas nostājas LESD 258., 259. un 260. pantā paredzētās pārkāpuma procedūras pirmstiesas procesa ietvaros projektu, ir noteikta Ministru kabineta noteikumos Nr. 550.

Atbilstoši iepriekš minētajiem noteikumiem Tieslietu ministrija koordinē nostājas projekta sagatavošanu un nosūtīšanu Komisijai. Tieslietu ministrija, saņemot formālo paziņojumu, papildu formālo paziņojumu, argumentēto atzinumu vai papildu argumentēto atzinumu, nekavējoties, bet ne vēlāk kā divu darba dienu laikā to reģistrē ESTAPIKS un nosūta atbildīgajai ministrijai¹⁹ izvērtēšanai un nostājas projekta sagatavošanai. Vienlaikus Tieslietu ministrija nosaka termiņu, kādā jā sagatavo, jā saskaņo un jā iesniedz izskatīšanai Ministru kabinetam nostājas projekts.

Nostājas projekta noformēšana un tajā ietveramā informācija ir noteikta Ministru kabineta noteikumu Nr.550 IV. sadaļā. Atbilstoši Ministru kabineta noteikumu Nr. 550 23. punktam nostājas projektā ir jā norāda, vai tiek plānota tiesību akta projekta sagatavošana un pieņemšana, vienlaikus norādot termiņu, kādā tiesību akta projektu paredzēts pieņemt, un stadiju, kādā tiesību akta projekts atrodas.

¹⁸ Tiesas 2000. gada 13. septembra rīkojums lietā C-341/97 Komisija/Nīderlande, ECLI:EU:C:2000:434, 17. punkts un tajā minētā judikatūra, 18. punkts.

¹⁹ Ministru kabineta noteikumu Nr. 550 4. punktā noteiktā iestāde.

Tomēr jāvērs uzmanība, ka norādītajam termiņam ir jābūt saprātīgam, pretējā gadījumā Komisija to neuzskatīs par attaisnojošu un turpinās pārkāpuma procedūru. Tāpat arī arguments par nepietiekošiem cilvēkresursiem vai nacionālā likumdevēja darbību pēc tam, kad ir nokavēts tiesību akta ieviešanas termiņš, netiek uzskatīts par attaisnojošu. Minētais izriet no EST judikatūras, atbilstoši kurai dalībvalsts, lai pamatotu Savienības tiesībās paredzētu pienākumu neizpildi, nevar aizbildināties ar iekšējās tiesību sistēmas normām, praksi vai situāciju. LESD 258. pantā minētā procedūra balstās uz objektīvu atzinumu par to, ka dalībvalsts nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti Līgumos vai atvasināto tiesību aktā.²⁰

Normatīvajos aktos nav noteikts konkrēts laika periods, kādā Komisija izvērtē dalībvalsts sniegto atbildi. Tomēr līdz brīdim, kad tiek saņemts paziņojums par pārkāpuma procedūras slēgšanu, tā uzskatāma par aktuālu, un jebkurā brīdī Komisija var turpināt pārkāpuma procedūru. Gadījumā, ja Komisija lemj par pārkāpuma procedūras slēgšanu, tā nosūta dalībvalstij elektronisku paziņojumu.

Komisijai, izvērtējot dalībvalsts sniegtās atbildes, ir rīcības brīvība attiecībā uz tiesvedības ierosināšanu EST. Nav noteikts konkrēts termiņš, kādā Komisija ceļ prasību pret dalībvalsti Tiesā. Tomēr Komisija ir noteikusi 12 mēnešu termiņu, kura ietvaros Komisijai būtu jālemj jautājums par pārkāpuma procedūras izbeigšanu vai prasības celšanu Tiesā, ja direktīvas transponēšana kavējas.²¹ Vienlaikus atbilstoši EST judikatūrai pārāk ilga pirmstiesas procedūra var būt pamatojums prasības sakarā ar valsts pienākumu neizpildi nepieņemamībai.²² To gan var atzīt vienīgi gadījumos, kad dalībvalstij ir bijis grūti atspēkot Komisijas argumentus tās rīcības dēļ, tādējādi pārkāpjot tiesības uz aizstāvēšanos, un šādu grūtību pastāvēšana jāpierāda ieinteresētajai dalībvalstij.²³

2.3. Tiesvedība EST

2.3.1. Tiesvedība par pārkāpumu pēc būtības

Tiesvedības stadija tiek ierosināta, pamatojoties uz EST iesniegto pieteikumu. Pieteikuma saturs noteikts EST Statūtu 21. panta pirmajā daļā un EST Reglamenta 120. pantā.

Atbilstoši EST Statūtu 21. panta pirmajai daļai un tās Reglamenta 120. panta c) punktam Komisijai ikvienā saskaņā ar LESD 258. pantu iesniegtā prasības pieteikumā ir jānorāda konkrētie iebildumi, par kuriem EST tiek lūgts lemt, kā arī vismaz kopsavilkumā jāizklāsta tiesiskie un faktiskie apstākļi, ar kuriem šie iebildumi ir pamatoti. No iepriekš teiktā izriet, ka Komisijas prasībā ir jābūt loģiskā secībā un detalizēti izklāstītiem iemesliem, kas tai ir radījuši pārliecību, ka attiecīgā dalībvalsts nav izpildījusi kādu no Līgumos paredzētajiem pienākumiem.²⁴ Norādot strīda priekšmetu un izvirzīto pamatu kopsavilkumu, tie ir jānorāda pietiekami skaidri un

²⁰ Tiesas 2013. gada 25. aprīļa spriedums lietā C-55/12 Komisija/Īrija, ECLI:EU:C:2013:274, 45. punkts un tajā norādītā judikatūra.

²¹ Eiropas Komisijas paziņojums "ES tiesību akti: labāki rezultāti līdz ar labāku piemērošanu", OV C 18/10, 19.01.2017.; Komisijas paziņojums - rezultātu Eiropa - kopienas tiesību aktu piemērošana. COM (2007)502 galīgā redakcija.

²² Tiesas 2005. gada 8. decembra spriedums lietā C-33/04 Komisija/Luksemburga, ECLI:EU:C:2005:750, 76. punkts un tajā norādītā judikatūra.

²³ Turpat.

²⁴ Tiesas 2014. gada 10. jūlija spriedums lietā C-421/12 Komisija/Beļģija, ECLI:EU:C:2014:2064, 30. punkts un tajā minētā judikatūra.

precīzi, lai atbildētājs varētu sagatavot savu aizstāvību un lai EST varētu veikt pārbaudi. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šis pienākums nav izpildīts, ja Komisijas iebildumi ir minēti pieteikumā par lietas ierosināšanu tikai kā vienkārša norāde uz pamatiem, kas minēti brīdinājuma vēstulē un argumentētajā atzinumā.²⁵

Tiesvedības posms pārkāpuma procedūrā ir aprobežots ar tās pirmstiesas procedūru, kas nozīmē to, ka tiesvedības laikā prasības priekšmets nevar tikt grozīts vai paplašināts. Komisijai argumentētais atzinums un prasība ir jāpamato ar tiem pašiem iebildumiem, kādi minēti brīdinājuma vēstulē, ar ko uzsākta pirmstiesas procedūra.²⁶ Tomēr tas nenozīmē, ka brīdinājuma vēstulē izvirzītajiem argumentiem, argumentētā atzinuma rezolutīvajai daļai un prasības pieteikumā izvirzītajiem prasījumiem būtu pilnīgi jāsakrīt, ja vien strīda priekšmets nav paplašināts vai grozīts.²⁷

Kārtība, kādā tiek izstrādāta un apstiprināta Latvijas Republikas nostāja gadījumā, ja pret Latvijas Republiku ir celta prasība EST, ir noteikta Ministru kabineta noteikumos Nr. 995. Tieslietu ministrija atbilstoši minētajiem Ministru kabineta noteikumiem koordinē nostājas projekta izstrādi sadarbībā ar atbildīgajām ministrijām un nodrošina Latvijas Republikas pārstāvību EST.

EST, uzskatot Komisijas celto prasību par pamatotu, pieņem spriedumu, pamatojoties uz LESD 260. panta 1. punktu, konstatējot, ka dalībvalsts nav izpildījusi kādu Līgumos paredzētu pienākumu (turpmāk arī pirmais spriedums). Šim spriedumam ir konstatējošs raksturs, tas neietekmē dalībvalsts nacionālo tiesību aktu spēkā esamību. Vienlaikus LESD 260. panta 1. punktā paredzēts dalībvalsts pienākums veikt pasākumus, kas nepieciešami EST sprieduma izpildei. Atbilstoši EST judikatūrai šie pasākumi dalībvalstij jāveic pēc iespējas ātrāk.²⁸

Jānorāda, ka pienākumu neizpildes fakts ir jāizvērtē, aplūkojot situāciju attiecīgajā dalībvalstī, kāda tā ir, beidzoties argumentētajā atzinumā noteiktajam laika posmam, un EST neņem vērā vēlāk notikušas izmaiņas.²⁹ Vienlaikus pārkāpumu nevar konstatēt situācijā, kurā valsts izpildes pasākums ir paredzēts tiesību akta projektā³⁰ vai arī vēl nav stājies likumīgā spēkā,³¹ kā arī, ja direktīvas īstenošanas termiņš vēl nav beidzies.³²

Gadījumā, ja dalībvalsts neizpilda EST spriedumu, ar kuru ir konstatēts, ka dalībvalsts nav izpildījusi kādu Līgumos paredzētu pienākumu, Komisijai saskaņā ar LESD 260. panta 2. punktu ir tiesības celt prasību pret attiecīgo dalībvalsti EST un lūgt piespriest soda naudu vai kavējuma naudu, kas attiecīgajai dalībvalstij jāmaksā un ko Komisija konkrētajos apstākļos uzskata par piemērotu. Šādā gadījumā EST pieņem otro

²⁵ Tiesas 2014. gada 4. septembra spriedums lietā C-237/12 Komisija/Francija, ECLI:EU:C:2014:2152, 48. punkts un tajā minētā judikatūra.

²⁶ Tiesas 2007. gada 14. jūnija spriedums lietā C-422/05 Komisija/Beļģija, ECLI:EU:C:2007:342, 25. punkts un tajā minētā judikatūra.

²⁷ Tiesas 2007. gada 18. jūlija spriedums lietā C-490/37 Komisija/Vācija, ECLI:EU:C:2007:430, 37. punkts un tajā minētā judikatūra.

²⁸ Tiesas 1996. gada 7. marta spriedums lietā C-334/94 Komisija/Francija, ECLI:EU:C:1996:90, 31. punkts un tajā minētā judikatūra.

²⁹ Tiesas 2008. gada 19. jūnija spriedums lietā C-319/06 Komisija/Luksemburga, ECLI:EU:C:2008:350, 72. punkts un tajā minētā judikatūra.

³⁰ Tiesas 2000. gada 13. septembra rīkojums lietā C-341/97 Komisija/Nīderlande, ECLI:EU:C:2000:434, 19. punkts.

³¹ Tiesas 2013. gada 18. jūlija spriedums lietā C-311/11 Komisija/Polija, ECLI:EU:C:2013:481, 47., 48. punkts un tajā minētā judikatūra.

³² Tiesas 2005. gada 27. oktobra spriedums lietā C-23/05 Komisija/Luksemburga, ECLI:EU:C:2005:660, 7. punkts un tajā minētā judikatūra.

spriedumu, prasības apmierināšanas gadījumā piespriežot dalībvalstij maksāt finansiālas sankcijas.

Pirms prasības celšanas atbilstoši LESD 260. panta 2. punktam Komisijai ir jānosūta attiecīgajai dalībvalstij brīdinājuma vēstule, aicinot attiecīgo dalībvalsti sniegt savus apsvērumus. Komisija dod divu mēnešu termiņu atbildes sniegšanai.

Izskatot prasību, kas celta, pamatojoties uz LESD 260. panta 2. punktu, pienākumu neizpildes esamība ir jāizvērtē attiecībā uz brīdinājuma vēstulē, kas nosūtīta saskaņā ar šo tiesību normu, noteiktā termiņa beigu dienu.³³

Praksē Komisija lūdz piespriest gan soda naudu, gan kavējuma naudu, jo, Komisijas ieskatā, tikai ar kavējuma naudu atbilstoši LESD 260. pantam neesot pietiekami, lai mudinātu dalībvalstis bez kavēšanās veikt pasākumus, kas vajadzīgi, lai izbeigtu atbilstoši LESD 258. pantam konstatētā pienākumu neizpildi. EST 2005. gada 12. jūlija spriedumā lietā C-304/02 Komisija/Francija atzina, ka LESD 260. panta 2. punktā paredzētās sankcijas, ņemot vērā sasniedzamo mērķi, var piemērot kumulatīvi.³⁴

Kritēriji, kurus Komisija piemēro, lai aprēķinātu soda naudu un kavējuma naudu, ir izklāstīti Komisijas 2005. gada 12. decembra paziņojumā "EK līguma 228. panta piemērošana" SEK(2005) 1658.³⁵

Atbilstoši minētā paziņojuma 6. punktam Komisija uzskata, ka soda noteikšanai jābalstās uz trīs pamatprincipiem:

- 1) pārkāpuma smagums;
- 2) pārkāpuma ilgums;
- 3) nepieciešamība nodrošināt soda preventīvo raksturu, lai tas atturētu no atkārtotiem pārkāpumiem.

Naudas soda piespriešanas princips būtībā ir balstīts uz attiecīgās dalībvalsts pienākumu neizpildes seku attiecībā uz privātajām un publiskajām interesēm izvērtējumu, it īpaši gadījumā, ja pienākumu neizpilde turpinājusies vēl ilgi pēc sprieduma, ar kuru šī neizpilde sākotnēji tikusi konstatēta, pasludināšanas.³⁶

Soda nauda tiek aprēķināta pēc šādas formulas: **$S_n = P_{sn} \times K_s \times n \times d$**

Kur:

S_n = vienreizēja soda maksājuma summa;

P_{sn} = vienreizēja soda maksājuma pamatsumma;

K_s = smaguma koeficients;

n = attiecīgās dalībvalsts maksāspēju atspoguļošais reizinātājs;

d = pārkāpuma ilgums dienās.

- Standarta vienota likme, lai aprēķinātu soda naudu – € 230 par dienu.
- Smaguma koeficients ir noteikts robežās no 1-20.

³³ Tiesas 2016. gada 7. septembra spriedums lietā C-584/14 Komisija/Grieķija, ECLI:EU:C:2016:636, 47. punkts un tajā minētā judikatūra.

³⁴ Tiesas 2005. gada 12. jūlija spriedums lietā C-304/02 Komisija/Francija, ECLI:EU:C:2005:444, 80.-86. punkts.

³⁵ Komisijas 2005. gada 12. decembra paziņojums "EK Līguma 228. panta piemērošana" SEK(2005) 1658, OV 2007, C 126, 15. lpp.

³⁶ Tiesas 2016. gada 7. septembra spriedums lietā C-584/14 Komisija/Grieķija, ECLI:EU:C:2016:636, 98. punkts un tajā minētā judikatūra.

- Īpašais faktors n – Latvijas Republikai 0,68.³⁷

Provizoriski minimālā un maksimālā soda nauda par dienu ir aprēķināma šādi:

min $S_n = 230 \times 1 \times 0,68 = 156,4$ EUR/dienā;

max $S_n = 230 \times 20 \times 0,68 = 3128$ EUR/dienā.

Vienreizējā soda maksājuma minimālā summa ir 392 000 EUR.³⁸

Tātad, ja aprēķinātā soda naudas summa ir mazāka nekā 392 000 EUR, jāmaksā 392 000 EUR. Ja aprēķinātā soda naudas summa ir lielāka nekā 392 000 EUR, soda nauda jāmaksā atbilstoši aprēķinātajam.

Soda naudu var aprēķināt par katru kavējuma dienu, sākot no pirmā sprieduma pasludināšanas dienas līdz otrā sprieduma pasludināšanai vai līdz dienai, kad dalībvalstis veiks pasākumus, kas ietver pirmā sprieduma izpildi, ja tas notiks ātrāk par otrā sprieduma pasludināšanas dienu.

Kavējuma nauda tiek aprēķināta pēc šādas formulas: **$K_d = (P_k \times K_s \times K_i) \times n$**

Kur:

K_d = kavējuma nauda par dienu;

P_k = kavējuma naudas pamatsumma;

K_s = smaguma koeficients;

K_i = ilguma koeficients;

n = attiecīgās dalībvalsts maksātspēju atspoguļojošais reizinātājs.

- Standarta vienotā likme, lai aprēķinātu kavējuma naudu – 700 € par vienu dienu.
- Īpašajai faktors n – Latvijas Republikai 0,68.
- Smaguma koeficients ir noteikts robežās no 1 līdz 20.
- Ilguma koeficients ir noteikts robežās no 1 līdz 3.

Provizoriski minimālā un maksimālā kavējuma nauda par dienu ir aprēķināma šādi:

min $K_d = (700 \times 1 \times 1) \times 0,68 = 476$ EUR/dienā;

max $K_d = (700 \times 20 \times 3) \times 0,68 = 28\,560$ EUR/dienā.

Kavējuma naudu var aprēķināt, sākot no otrā sprieduma pasludināšanas dienas līdz dienai, kad tiek izpildīts pirmais spriedums. Jāvērš uzmanība, ka īpašais faktors n , standarta vienotā likme un vienreizējā soda maksājuma minimālā summa ir mainīgi lielumi, un tie tiek pārskatīti ik gadu, ņemot vērā inflāciju un attiecīgās dalībvalsts iekšzemes kopproduktu.

Jānorāda, ka tiesvedība lietā var turpināties ievērojamu laiku, piemēram, lietā C-388/16 prasība celta 2016. gada 13. jūlijā par EST 2014. gada 11. decembra sprieduma nepildīšanu, bet EST spriedumu pieņēma 2017. gada 13. jūlijā, līdz ar to pastāv iespēja, ka dalībvalsts tiesvedības laikā veic pasākumus pirmā sprieduma izpildei. Tomēr Komisija norādījusi, ka tā šā iemesla dēļ neatsauks savu prasību. EST nevar pieņemt lēmumu piespriest kavējuma naudu, jo šādam lēmumam vairs nebūtu jēgas. Tomēr tā var piespriest soda naudu, tādējādi sodot par pārkāpumu, kas ildzis līdz pat tā novēršanas brīdim, jo šis lietas aspekts nav vēl zaudējis jēgu. Vienlaikus Komisija apņemas nekavējoties jebkurā tiesas procesa posmā informēt EST, ja dalībvalsts būs izbeigusi pārkāpumu.³⁹

³⁷ Komisijas 2017. gada 15. decembra paziņojums "Par to datu atjaunināšanu, kurus izmanto, lai aprēķinātu soda naudas un kavējuma naudas, ko Komisija ierosina Tiesai piemērot pienākuma neizpildes procedūrās" C(2017) 8720 final.

³⁸ Turpat.

³⁹ Eiropas Komisijas paziņojums "ES tiesību akti: labāki rezultāti līdz ar labāku piemērošanu", OV C 18/10, 19.01.2017.

2.3.2. Tiesvedība par nepaziņošanu

Komisija saskaņā ar LESD 260. panta 3. punktu, ceļot prasību EST, pamatojoties uz LESD 258. pantu, par to, ka attiecīga dalībvalsts nav izpildījusi pienākumu paziņot par direktīvas, kas pieņemta saskaņā ar likumdošanas procedūru, transponēšanas pasākumiem, ja tā uzskata par vajadzīgu, ir tiesīga noteikt tās soda naudas vai kavējuma naudas apjomu, kas attiecīgajai dalībvalstij jāmaksā un ko tā uzskata par piemērotu šādos apstākļos.

No minētā izriet, ka Komisijai ir tiesības prasīt piespriest dalībvalstij maksāt soda naudu un kavējuma naudu, jau ceļot pirmo prasību EST. Komisija ir norādījusi: ņemot vērā, ka viena no prioritātēm ir nodrošināt savlaicīgu informēšanu par transponēšanas pasākumiem, Komisija ir iecerējusi pilnībā izmantot LESD 260. panta 3. punktā paredzētās iespējas, lai stiprinātu savu pieeju sankcijām šādos gadījumos.⁴⁰ Turklāt Komisija ir noteikusi 12 mēnešu termiņu, kura ietvaros Komisijai būtu jālemj jautājums par pārkāpuma procedūras izbeigšanu vai prasības celšanu EST, ja direktīvas transponēšana kavējas.⁴¹ Tādējādi tiek lēsts, ka nākotnē tā dēvēto tiesvedību par direktīvu nepaziņošanu skaits pieaugs.

Jāuzsver, ka šādas tiesvedības gadījumā dalībvalstij nebūs iespēju izvairīties no finansiālajām sankcijām. Lietās, kurās dalībvalsts novērsīs pārkāpumu, tiesvedības laikā transponējot direktīvu, Komisija šā iemesla dēļ vien vairs neatsauks savu prasību.⁴²

⁴⁰ Eiropas Komisijas paziņojums "ES tiesību akti: labāki rezultāti līdz ar labāku piemērošanu", OV C 18/10, 19.01.2017.

⁴¹ Eiropas Komisijas paziņojums "ES tiesību akti: labāki rezultāti līdz ar labāku piemērošanu", OV C 18/10, 19.01.2017.; Komisijas paziņojums - rezultātu Eiropa - kopienas tiesību aktu piemērošana. COM (2007)502 galīgā redakcija.

⁴² Turpat.

III. Prejudiciālā nolēmuma lūgumi Tiesai

Tā kā Tiesas pieejamība ir rietumu juridiskās kultūras pīlārs, lai nodrošinātu šo tiesību īstenošanu Savienības ietvaros, tika izveidota prejudiciālā nolēmuma lūguma procedūra,⁴³ kurā dialoga formā dalībvalstis uzdod jautājumus Tiesai par kādu Savienības tiesību jautājumu. Dialoga iniciatīva pilnībā balstās uz nacionālās tiesas tiesneša izvērtējumu par to, vai prejudiciālā nolēmuma lūgums ir piemērots un nepieciešams. Prejudiciālā nolēmumu galvenā funkcija, kā to atzīst pati Tiesa, ir nodrošināt vienveidīgu Savienības tiesību piemērošanu, kas ir izšķiroša Savienības tiesību sekmīgai darbībai kopumā, ņemot vērā, ka Savienības tiesības veido pārnacionālu tiesību sistēmu.

Jāuzsver, ka Tiesa, atbildot uz dalībvalsts prejudiciālo jautājumu, neizskata lietu pēc būtības, jo tās mērķis nav atrisināt konkrēto situāciju dalībvalstī, bet gan sniegt visām dalībvalstīm saistošu Savienības tiesību interpretāciju. Tāpat uzmanība vēršama uz LESD 256. pantu, kurš nosaka Vispārējās tiesas kompetenci attiecībā uz prejudiciālajiem nolēmumiem. Minētais pants paredz, ka Vispārējai tiesai ir kompetence attiecībā uz īpašām EST Statūtos noteiktām jomām. Šāds regulējums tika ieviests ar Nicas līgumu,⁴⁴ tomēr, ņemot vērā, ka EST Statūti neparedz Vispārējai tiesai šādas funkcijas, pašreiz tā nav tiesīga sniegt prejudiciālos nolēmumus. Lai gan šāda iespēja šobrīd nepastāv, Tiesa katru gadu izvērtē šādu iespēju un lūdz dalībvalstīm izteikt viedokli par kādas funkcijas nodošanu Vispārējai tiesai.

Saistībā ar prejudiciālā nolēmumu lūgumiem norādāms, ka pastāv divi veidi:

- 1) dalībvalsts tiesas izvēle (pēdējās instances tiesai – pienākums) vērsties par Savienības tiesību (primāro un sekundāro tiesību aktu) normu interpretāciju;
- 2) dalībvalsts tiesas pienākums vērsties par Savienības tiesību (sekundāro tiesību aktu) normu spēkā esamību.

Jāmin, ka LESD 267. pants izdala divus tiesvedības veidus attiecībā uz iesniedzējtiesām – pēdējās instances tiesu un pārējo tiesu. Protī, pēdējās instances tiesām ir nevis tiesības lūgt prejudiciālo nolēmumu, bet gan pienākums to darīt (izņēmumus skat. 3.4. nodaļā). Par vienīgo gadījumu, kurā jebkuras instances tiesai ir pienākums vērsties Tiesā, lietā *Foto-frost*⁴⁵ Tiesa atzina gadījumu, kad attiecīgā tiesa uzskata, ka piemērojamās Savienības tiesību normas ir prettiesiskas, un vēlējas, lai tās atceļ, – jautājums par Savienības tiesību spēkā esamību.

3.1. Kas var iesniegt prejudiciālā nolēmuma lūgumu

LESD 267. pantā tiesības vērsties pie Tiesas ar prejudiciālo nolēmumu ir paredzētas "dalībvalstu tiesām", precīzi nepaskaidrojot, kuras tieši dalībvalstu institūcijas ir tiesīgas vērsties ar prejudiciālā nolēmuma lūgumu. Tiesa ir vairākkārt norādījusi, ka jautājums, vai institūcija ir vai nav "tiesa" minētā panta tvērumā ir Savienības, nevis nacionālo tiesību jautājums. Jānorāda, ka no angļu valodas versijas LESD teksta izriet, ka šādas tiesības vērsties ir "*court or tribunal*" (burtiski tulkojot "tiesa vai tribunāls"). Ņemot vērā, ka Tiesa, saņemot prejudiciālā nolēmuma lūgumu,

⁴³ Ģenerālvokāta Damaso Ruisa – Harabo Kolomera 2009. gada 5. marta secinājumi lietā C-14/08 Roda Golf & Beach Resort SL, ECLI:EU:C:2009:134, 29. punkts.

⁴⁴ 2001. gada 26. februāra Nicas līgums, kurš groza Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu un Līgumu par Eiropas Savienību.

⁴⁵ Tiesas 1987. gada 22. oktobra spriedums lietā C-314/85 Foto-Frost, ECLI:EU:C:1987:452.

pirmo vērtē piekritību atbildēt uz iesniedzējtiesas uzdoto jautājumu, Tiesa vērtē arī to, vai institūcija, kura pie tās vērsusies, ir uzskatāma par "dalībvalsts tiesu" minētā panta tvērumā. Tiesa savā tiesu praksē ir izveidojusi vairākus kritērijus, lai noteiktu, vai institūcija ir uzskatāma par "dalībvalsts tiesu", proti, ir jāvērtē:⁴⁶

- 1) vai tā ir izveidota uz likuma pamata;
- 2) vai tā darbojas pastāvīgi;
- 3) vai tās spriedums ir saistošs attiecībā uz lietā iesaistītajām pusēm;
- 4) vai spriedums ir atkarīgs no vispārējo tiesību normu piemērošanas.

Kā piemēri institūcijām, kuras klasiski nav uzskatāmas par tiesām, tomēr atbilst iepriekšminētajiem kritērijiem, jāmin dažādas apdrošināšanas un sociālās aizsardzības komisijas⁴⁷ un profesionālo apvienību strīdu izšķiršanas orgāni.⁴⁸ Tomēr par tiesu netika uzskatīts Itālijas publiskā prokurora birojs,⁴⁹ kā arī dažādas šķīrējtiesas.⁵⁰ Attiecībā uz prokurora biroju Tiesa norādīja, ka prokurora loma tiesvedībā nav pieņemt pilnīgi neatkarīgu nolēmumu, bet gan tikai nodot šo jautājumu izskatīšanai vispārējās jurisdikcijas tiesai.⁵¹ Tiesa nepieņem arī prejudiciālos jautājumus administratīvo procesu iestādē ietvaros, ja netiek izskatīts strīds, bet gan tikai konstatēts kāds fakts.⁵²

Interesants jautājums ir arī par konstitucionālajām tiesām, ņemot vērā, ka tās ir pēdējās instances tiesas un to spriedumi ir nepārsūdzami. Tiesa tās ir atzinusi par "dalībvalstu tiesām" LESD 267. panta tvērumā, tomēr pašu dalībvalstu konstitucionālām tiesām nav vienots viedoklis par šo jautājumu. Tas ir saistīts ar to, ka daudzas valstis neatzīst Savienības tiesību pārkumu pār tās konstitūciju.⁵³ Līdz pat 90. gadiem neviena konstitucionālā tiesa nebija vērsusies Tiesā, tomēr 1997. gadā pirmā vērsās Beļģijas Konstitucionālā tiesa.⁵⁴ Latvijas Republikas Satversmes tiesa pirmo reizi vērsās Tiesā ar prejudiciālā nolēmuma lūgumu 2017. gadā.⁵⁵

3.2. Par ko var iesniegt prejudiciālā nolēmuma lūgumu

LESD 267. pantā ir uzskaitīti tiesību akti, par kuriem dalībvalsts tiesa var vērsties Tiesā, proti, par:

⁴⁶ Tiesas 1997. gada 17. septembra spriedums lietā C-54/96 Dorsch Council, ECLI:EU:C:1997:413, 23. punkts.

⁴⁷ Tiesas 1991. gada 20. jūnija spriedums lietā C-356/89 Newton, ECLI:EU:C:1991:265.

⁴⁸ Tiesas 1981. gada 6. oktobra spriedums lietā C-246/80 Broekmeulen, ECLI:EU:C:1981:218.

⁴⁹ Tiesas 1996. gada 12. decembra spriedums apvienotajās lietās C-74/95 un C-129/95 Criminal Proceedings against X, ECLI:EU:C:1996:491, 19. punkts un tajā minētā judikatūra.

⁵⁰ Tiesas 1982. gada 23. marta spriedums C-102/81 Nordsee, ECLI:EU:C:1982:107.

⁵¹ Tiesas 1996. gada 12. decembra spriedums apvienotajās lietās C-74/95 un C-129/95 Criminal Proceedings against X, ECLI:EU:C:1996:491, 25. punkts un tajā minētā judikatūra.

⁵² Tiesas 2001. gada 12. jūnija spriedums lietā C-178/99 Salzmann, ECLI:EU:C:2001:331, 21. punkts.

⁵³ Dānijas Karaliste, Čehijas Republika, Lietuvas Republika.

⁵⁴ Tiesas 1998. gada 16. jūlija spriedums lietā C-93/97 Fédération belge des chambres syndicales de médecins/Gouvernement flamand u.c., ECLI:EU:C:1998:375.

⁵⁵ Latvijas Republikas Satversmes tiesas lieta Nr. 2016-04-03 "Par Ministru kabineta 2015. gada 14. aprīļa noteikumu Nr. 187 "Grozījums Ministru kabineta 2004. gada 30. novembra noteikumos Nr. 1002 "Kārtība, kādā ieviešams programdokuments "Latvijas Lauku attīstības plāns Lauku attīstības programmas īstenošanai 2004.–2006. gadam"" atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam".

- Līgumu **interpretāciju** (visi dibināšanas līgumi, kā arī kopš Lisabonas līguma⁵⁶ spēkā stāšanās 2009. gadā Eiropas Pamattiesību harta);
- Savienības iestāžu vai struktūru tiesību aktu **spēkā esamību un interpretāciju** ("Savienības iestādes vai struktūras" ir jāsaprot plaši, ieskaitot arī Savienības pārvaldes veidojumu izdotos aktus, EST Statūtus, kā arī Tiesas iepriekš pasludinātus spriedumus).

Vienlaikus jānorāda, ka atsevišķos gadījumos nevar uzdot prejudiciāla nolēmuma lūgumu, t.i., kad:

- 1) Tiesai nav jurisdikcijas attiecībā uz noteikumiem par kopējo ārpolitikas un drošības politiku (ar izņēmumu pārbaudīt šajā jomā pieņemto noteikumu pieņemšanas procedūru un tā ietekmi uz konkrētām fiziskām vai juridiskām personām, piemēram, lietā *Rosneft*⁵⁷ EST interpretēja Savienības pieņemtās sankcijas pret Krievijas Federāciju);
- 2) Tiesas kompetencē neietilpst pārbaudīt dalībvalsts policijas vai citu tiesību aizsardzības dienestu darbību;
- 3) Tiesai nav kompetences interpretēt dalībvalsts tiesību normas (Tiesa arī ir atzinusi, ka nav tiesīga risināt konfliktu starp nacionālajām un Savienības tiesībām),⁵⁸ tomēr ir pastāvējuši izņēmumi, kad Tiesa ir sniegusi atbildi uz izteikti nacionāliem jautājumiem, pastāvot nosacījumam, ka dalībvalsts regulējums skar citas dalībvalsts pilsoņus vai arī, kad nacionālais tiesību akts ir identisks Savienības tiesību aktam.

Jāuzsver, ka Tiesa sniedz vērtējumu par Savienības tiesību piemērošanu tikai pēc dalībvalsts pievienošanās Savienībai. Tāpat norādāms, ka atbilstoši Tiesas reglamentam gadījumos, kad ir uzdoti prejudiciālā nolēmuma lūgumi ar identisku priekšmetu, Tiesa var jebkurā izskatīšanas stadijā lemt par lietu apvienošanu.⁵⁹

3.3. Kā iesniegt prejudiciālā nolēmuma lūgumu

Kad dalībvalsts tiesa saskaras ar Savienības tiesību normu, kuras interpretācija ir neskaidra, tai ir vai nu tiesības vai arī pienākums (skat. 3.1. nodaļā) vērsties Tiesā ar prejudiciālā nolēmuma lūgumu. Dalībvalsts tiesa iesniedz Tiesai prejudiciālā nolēmuma lūgumu atbilstoši dalībvalsts procesuālajiem noteikumiem – parasti tiesas nolēmuma veidā. Forma nevienā normatīvajā aktā nav noteikta, līdz ar to tiek uzskatīts, ka jautājumam ir brīva forma, kuru regulē nacionālais regulējums. Prejudiciālā nolēmuma lūgums ir jānosūta Tiesai uz tās oficiālo adresi Luksemburgā. Ir pieņemts, ka lūgumam nevajadzētu būt garākam par 20 lapām (ja ir nepieciešams lielāks apjoms, tas ir jāpamato).

Pēc prejudiciālā nolēmuma lūguma saņemšanas Tiesas tulkošanas dienesti nodrošina lūguma iztulkošanu visās Savienības valodās (izņemot, ja prejudiciālā nolēmuma lūgumā tiek lūgts to izskatīt paštrinātajā procedūrā vai steidzamības kārtībā, skat. 3.7. un 3.8. nodaļas), un Tiesas kanceleja to nosūta pamata lietā iesaistītajiem dalībniekiem, kā arī visām Savienības dalībvalstīm un iestādēm.⁶⁰ Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī tiek publicēts paziņojums, kurā norāda lietas dalībniekus (ja vien nav lūgta anonimitāte) un jautājumu saturu.

⁵⁶ 2007. gada 13. decembra Lisabonas līgums, ar ko groza Līgumu par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu.

⁵⁷ Tiesas 2017. gada 28. marta spriedums lietā C-72/15 Rosneft, ECLI:EU:C:2017:236, 26. punkts.

⁵⁸ Tiesas 1964. gada 15. jūlija spriedums lietā C-6/64 Costa/E.N.E.L., ECLI:EU:C:1964:66.

⁵⁹ EST Reglamenta 54. pants.

⁶⁰ EST Statūtu 23. panta pirmā daļa.

Nemot vērā to, ka teksts tiks tulkots, jācenšas lietot nepaplašinātus, saprotamus teikumus, jāizsakās skaidri un īsi, kā arī nebūtu vēlams lietot liekvārdību un nacionālus izteicienus, bet gan Savienībā pieņemtus terminus. Tāpat Tiesa ir atzinusi, ka, lai sniegtu dalībvalsts tiesai noderīgu Savienības tiesību interpretāciju, ir nepieciešams, lai dalībvalsts tiesa izklāstītu lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, uz ko attiecas tās uzdotie jautājumi, vai vismaz paskaidrotu šo jautājumu pamatā esošo faktu pieņēmumus.⁶¹ Ir jānorāda arī fakti, kuri nav saistīti ar uzdoto jautājumu. Tāpat prejudiciālajiem jautājumiem ir jābūt uzdotiem tādā formā, lai tie būtu saprotami, nepārzinot dalībvalsts nacionālo regulējumu un lietas faktus.

Atbilstoši Tiesas Reglamentam lūgumā sniegt prejudiciālo nolēmumu papildus uzdotajiem jautājumiem ir jānorāda:

- 1) lietā iesaistīto personu precīzs nosaukums un kontaktinformācija;
- 2) lietas būtība;
- 3) nozīmīgie fakti;
- 4) valsts tiesību normas un to saturs, attiecīgajā gadījumā atbilstoša dalībvalsts tiesu judikatūra (ja norma ir gara, jāievieto tikai daļa, kura ir nozīmīga lietā);
- 5) iemesli, kas likuši iesniedzējtiesai šaubīties par noteiktu Savienības tiesību normu interpretāciju vai spēkā esamību, kā arī saikni starp šīm tiesību normām un pamatlietā piemērojamiem dalībvalsts tiesību aktiem.⁶²

Kā iepriekš tika minēts, prejudiciālā nolēmuma procedūra ir dialogs starp dalībvalsts tiesu un Tiesu, līdz ar to dalībvalsts tiesai ir jāpiedāvā arī sava atbilde uz jautājumiem, norādot atbilstošas tiesību normas un Tiesas judikatūru. Tāpat norādāms, ka Tiesa var lūgt tehniskus jautājuma precizējumus, kā arī var apturēt procesu, kamēr tiek sniegta atbilde uz citu prejudiciālu jautājumu, kurš ir nozīmīgs uzdotā jautājuma kontekstā.

3.4. Kad Tiesa var atteikt atbildēt uz prejudiciāliem jautājumiem

Tiesas praksē pastāv izņēmumi no pienākuma vērsties Tiesā ar prejudiciālā nolēmuma lūgumu, lai izvairītos no Tiesas pārslodzes. Lietā *CILFIT*⁶³ Tiesa noformulēja šos izņēmumus, nosakot, ka dalībvalsts tiesai nav jāvēršas Tiesā, ja:

- 1) jautājums par Savienības tiesībām nav svarīgs lietas iznākumam;
- 2) attiecīgā Savienības tiesību norma jau ir tikusi interpretēta;
- 3) pareiza Savienības tiesību piemērošana ir acīmredzama (*acte clair*).⁶⁴

Attiecībā uz *acte clair* doktrīnu ir jāievēro Tiesas izveidotie nosacījumi. Pirmkārt, lietas jautājumam ir jābūt acīmredzami skaidram visu dalībvalstu tiesām, otrkārt, Tiesai jautājuma atbildei arī jābūt acīmredzamai. Šajā gadījumā ir attiecināma arī atbilstības prezumpcija – Tiesa var atteikties lemt par valsts tiesas uzdoto jautājumu, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekāda sakara ar pamatlietas faktisko situāciju vai tās priekšmetu, vai arī gadījumos, kad izvirzītā

⁶¹Tiesas 2013. gada 21. novembra spriedums lietā C-284/12 Deutsche Lufthansa, ECLI:EU:C:2013:755, 20. punkts.

⁶² EST Reglamenta 94. pants.

⁶³Tiesas 1982. gada 6. oktobra spriedums lietā 283/81 CILFIT/Ministero della Sanità, ECLI:EU:C:1982:335.

⁶⁴ Turpat, 21. punkts.

problēma ir hipotētiska, vai kad Tiesai nav zināmi faktiskie vai juridiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem.⁶⁵

3.5. Prejudiciālā nolēmuma lūguma izskatīšana

Prejudiciālā nolēmuma lūguma izskatīšana sastāv no rakstveida procedūras, kuras ietvaros tiek sniegti rakstveida apsvērumi, kā arī lietā iespējama mutvārdu daļa, ja kāda no iesaistītajām pusēm vai Tiesa to uzskata par nepieciešamu. Līdzšinējā praksē ir pieņemts, ka lietās, kurās prejudiciālā nolēmuma lūgumu uzdod kāda tiesa no Latvijas Republikas, tiek sniegti Latvijas Republikas rakstveida apsvērumi, jo uzskatāms, ka jebkura Latvijas Republikas tiesas ierosināta lieta ir aktuāla Latvijas Republikai un tā ietekmēs tiesību normu piemērošanu praksē. Norādāms, ka, ja iesniedzējtiesa ir noteikusi lietai anonimitāti, arī Tiesa to ievēro, kā arī anonimitāti var noteikt pēc iesniedzējtiesas vai pamatlietas puses motivēta lūguma vai pašas Tiesas iniciatīvas.⁶⁶

Latvijas Republikā kārtību, kādā sagatavo un apstiprina Latvijas Republikas nostāju lietās, kurās Latvijas Republika iesaistās, nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr. 955. Papildus jāmin, ka Tiesa jebkurā lietas izskatīšanas stadijā līdz sprieduma pasludināšanai var izdot rīkojumu par lietas izbeigšanu, piemēram, gadījumos, kad identisks jautājums ir ticis atbildēts kādā citā prejudiciālā lietā, kad no esošās judikatūras ir skaidri saprotama atbilde, kā arī, kad par atbildi nav šaubu.

3.5.1. Rakstveida apsvērumu iesniegšana Tiesā

Ar Tiesas izveidotas iekšējās IT platformas *e-Curia* starpniecību dalībvalstis saņem visas jaunās ierosinātās prejudiciālo nolēmumu lietas. Saņemot un reģistrējot lietu dalībvalsts iekšējā sistēmā (Latvijas Republikā – ESTAPIKS), Tieslietu ministrija nosaka atbildīgo (-ās) iestādi par uzdoto jautājumu,⁶⁷ piemēram, nodokļu jautājumos – Finanšu ministrija, intelektuālā īpašuma jautājumos – Patentu valde. Atbildīgā iestāde, saņemot lietu, izvērtē šādus apstākļus: 1) aktualitāti – vai lietā uzdotais jautājums ir nozīmīgs konkrētajā jomā Latvijas Republikas un Savienības mērogā, vai spriedums šajā lietā varētu radīt nepieciešamību grozīt esošo normatīvo regulējumu vai mainīt to piemērošanas praksi;

2) nepieciešamību – vērtē Latvijas Republikas interesi iesaistīties lietā, piemēram, vai Latvijas Republika ir Tiesas tiešās lietas puse vai lietas dalībiece par saistītiem jautājumiem, vai Latvijas Republikas tiesa nav uzdevusi līdzīgu prejudiciālo jautājumu.

Ņemot vērā iepriekšminēto, atbildīgā iestāde divu nedēļu laikā sniedz Tieslietu ministrijai viedokli⁶⁸ par to, vai Latvijas Republikai būtu jāiestājas lietā. Ja pieņemts lēmums par dalību lietā, dalībvalstij ir tiesības divu mēnešu laikā kopš lietas saņemšanas iesniegt savus rakstveida apsvērumus.⁶⁹ Apsvērumus vai lietas izklāstu ir tiesīgas iesniegt puses, dalībvalstis, Komisija un attiecīgajā gadījumā Savienības iestāde vai struktūra, kas pieņēmusi aktu, kura spēkā esamība vai interpretācija tiek

⁶⁵Tiesas 2016. gada 21. decembra spriedums lietā C-76/15 Vervloet u.c., ECLI:EU:C:2016:975, 57. punkts.

⁶⁶ EST Reglamenta 95. pants.

⁶⁷ Ministru kabineta noteikumu Nr. 955 6. punkts.

⁶⁸ Turpat, 5.2. punkts.

⁶⁹ EST Statūtu 23. panta otrā daļa.

apstrīdēta.⁷⁰ Dalībvalstis un Savienības iestādes var iestāties jebkurā Tiesas lietā, taču Savienības struktūrām vai citām personām ir jāpierāda sava ieinteresētība attiecībā uz Tiesai iesniegtās lietas iznākumu.⁷¹

Rakstveida apsvērumi tiek balstīti uz Ministru kabineta vai tieslietu ministra (atkarībā no lietā apskatītā jautājuma) apstiprinātas nostājas,⁷² kura tiek izstrādāta sadarbībā ar atbildīgo iestādi. Par rakstveida apsvērumu sagatavošanu, saskaņošanu un iesniegšanu Tiesā ir atbildīga Tieslietu ministrija, t.i., Latvijas Republikas pārstāvja Eiropas Savienības Tiesā birojs, sadarbojoties ar atbildīgo iestādi un jomas ekspertiem.

Tiesa var prasīt pusēm, dalībvalstīm, iestādēm un struktūrām iesniegt visus dokumentus un darīt zināmu visu informāciju, kas tai liekas nepieciešama.⁷³ Sagatavojot rakstveida apsvērumus, ir jāmin juridiski argumenti par uzdoto jautājumu, nevērtējot lietas faktiskos apstākļus, jo jautājuma uzdošanas mērķis nav atrisināt konkrēto situāciju, bet gan sniegt visām dalībvalstīm saistošu Savienības tiesību interpretāciju. Rakstveida apsvērumus Latvijas Republika iesniedz latviešu valodā, ievērojot to, ka tā tiks tulkota visās Savienības oficiālajās valodās.

3.5.2. Mutvārdu daļa

Mutvārdu daļa prejudiciālā nolēmuma lūguma procedūrā nav obligāta. Tiesa var nozīmēt tiesas sēdi mutvārdu apsvērumu uzklaušīšanai pēc savas iniciatīvas vai motivēta lietas dalībnieka lūguma. Jebkura dalībvalsts (arī tāda, kura neiesniedza rakstveida apsvērumus), pamatlietas puse vai Savienības iestāde ir tiesīga lūgt Tiesai organizēt tiesas sēdi, iesniedzot Tiesā motivētu lūgumu 3 nedēļu laikā pēc rakstveida apsvērumu saņemšanas. Ja šādu motivētu lūgumu ir iesnieguši lietas dalībnieki, dalībvalsts, Komisija vai Savienības iestāde vai struktūra, pirms tam neiesniedzot rakstveida apsvērumus, Tiesai ir obligāti jāorganizē tiesas sēde.⁷⁴ Pēc visu iesaistīto lietas dalībnieku rakstveida apsvērumu saņemšanas Latvijas Republikas atbildīgā iestāde vienas nedēļas laikā lemj par nepieciešamību lūgt mutvārdu sēdi, par to paziņojot Tieslietu ministrijai.⁷⁵

Tiesa organizē tiesas sēdi, vai nu piekrītot kādas puses motivētajam lūgumam vai arī pēc savas iniciatīvas. Ja šādu motivētu lūgumu ir iesnieguši lietas dalībnieki, dalībvalsts, Komisija vai Savienības iestāde vai struktūra, pirms tam neiesniedzot rakstveida apsvērumus, tad Tiesai ir obligāti jāorganizē tiesas sēde.

Gadījumi, kuros būtu jālūdz, lai organizē mutvārdu daļu, ir, piemēram, tad:

- 1) kad lietā ir nozīmīgi izteikt viedokli par cita lietas dalībnieka iesniegtajiem rakstveida apsvērumiem;
- 2) kad lieta ir ļoti nozīmīga Savienības mērogā un skar plašas intereses.

Mutvārdu process tiek organizēts, lai sniegtu papildu informāciju vai sniegtu komentārus par kāda lietas dalībnieka viedokli, nevis atkārtotu informāciju, kura jau tika iesniegta rakstveida apsvērumos.

Kad Latvijas Republikas atbildīgā iestāde uzskata, ka ir nepieciešams lūgt mutvārdu daļu, tā iesniedz Tieslietu ministrijai pamatotu priekšlikumu, norādot

⁷⁰ EST Statūtu 23. panta otrā daļa.

⁷¹ EST Statūtu 40. pants.

⁷² Turpat, 2.-3. pants un 7.3. pants.

⁷³ EST Statūtu 24. pants.

⁷⁴ EST Reglamenta 76. pants.

⁷⁵ EST Reglamenta 76. pants.

faktiskos un tiesiskos apstākļus.⁷⁶ Pēc tieslietu ministra vai Ministru kabineta akcepta tiek gatavots oficiāls lūgums par mutvārdu sēdes sasaukšanu.

Ja Tiesa nolemj organizēt tiesas sēdi, par tās laiku un vietu (tiesas sēdes notiek EST mītnē Luksemburgā) ar *e-Curia* starpniecību tiek informēti pamatlietas dalībnieki, dalībvalstis, Savienības iestādes un struktūras. Saņemot šādu paziņojumu, Tieslietu ministrija informē atbildīgo iestādi. 15 dienu laikā pēc paziņojuma saņemšanas pamatlietas dalībnieki, dalībvalstis un Savienības iestādes un struktūras, izlemjot par dalību sēdē, par to paziņo Tiesai.

Ja mutvārdu process notiek pēc kādas citas puses lūguma vai pēc Tiesas iniciatīvas, Latvijas Republikai ir jālemj par to, vai ir nepieciešama dalība tiesas sēdē. Tiesas sēdē piedalās Latvijas valdības apstiprināts pārstāvis EST (šobrīd Tieslietu ministrijas valsts sekretāra vietniece tiesu jautājumos Irēna Kucina),⁷⁷ eksperts no Tieslietu ministrijas, kā arī atbilstoši lietas specifikai papildus piedalās lietā piesaistītais jomas eksperts, ja tas ir nepieciešams.

Mutvārdu daļā ietilpst pārstāvju uzklausišana un ģenerālvokāta izteiktie pamatotie secinājumi (ja lietai ir piesaistīts ģenerālvokāts), kā arī liecinieku un ekspertu uzklausišana, ja tādi ir.⁷⁸ Mutvārdu sēdē puses uzstājas ar runu (maksimālais laiks 15 minūtes), kā arī atbild uz Tiesas tiesnešu un ģenerālvokāta (ja tas lietā ir nozīmēts) jautājumiem. Tiesas sēdes ir atklātas, ja vien Tiesa pēc savas iniciatīvas vai pušu lūgumiem nelemj par aizklātu procesu.⁷⁹

3.5.3. Sekas

Tiesa vidēji 14 mēnešu laikā izskata lietu un pasludina spriedumu, kurš pasludināšanas dienā uzreiz ir pieejams publiski www.curia.europa.eu mājaslapā. Papildus tam spriedums automātiski tiek ievietots Latvijas Republikas nacionālajā sistēmā ESTAPIKS, atbildīgajai iestādei par to saņemot e-pastu ar lūgumu viena mēneša laikā no sprieduma ievietošanas ESTAPIKS spriedumu izvērtēt. Atbildīgā iestāde, saņemot spriedumu, izvērtē, vai:

- 1) pamatojoties uz spriedumu, Latvijas Republikai ir nepieciešams grozīt nacionālo regulējumu un/vai pieņemt jaunus normatīvos aktus;
- 2) pamatojoties uz spriedumu, ir nepieciešams veikt izmaiņas Savienības vai nacionālo tiesību aktu piemērošanas praksē;

Tiesas spriedums ir saistošs visām dalībvalstu tiesām un institūcijām, kuras piemēro Savienības tiesības. Pēc Tiesas sprieduma saņemšanas nacionālā tiesa izšķir strīdu pēc būtības, piemērojot Tiesas tiesību normu interpretāciju. Laba prakse arī paredzētu, ka pēc sprieduma pieņemšanas nacionālā tiesa par to informē Tiesu.

3.6. Paātrinātā prejudiciālā nolēmuma tiesvedība un steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedība

LESD 3. protokols satur EST Statūtus, kuru 23. (a) pants nosaka iespēju paredzēt divus procedūras veidus – paātrināto procedūru un steidzamības procedūru.

⁷⁶ Ministru kabineta noteikumu Nr. 955, 5.2. pants.

⁷⁷ 2016. gada 13. decembra Ministru kabineta rīkojums Nr. 768 "Par Irēnu Kucinu".

⁷⁸ EST Statūtu 20. pants.

⁷⁹ EST Statūtu 31. pants.

Šādu procedūru procesuālo rakstu vai rakstisku apsvērumu iesniegšanai var paredzēt īsāku termiņu nekā divus mēnešus un atteikties no ģenerālvokāta piedalīšanās.⁸⁰

Lūgumu lietai piešķirt kādu no šīm procedūrām ir jānorāda prejudiciālā nolēmuma lūgumā, to pamatojot ar faktiem un tiesību aktiem, kā arī norādot iespējamus riskus, ja lieta tiks izskatīta ierastajā procedūrā. Izņēmuma gadījumos arī Tiesas priekšsēdētājs var lemt par kādas procedūras piemērošanu lietai.⁸¹

3.7. Paātrinātā procedūra

Šādu tiesvedības veidu piemēro gadījumos, kad lietas apstākļi prasa to izskatīt īsā termiņā – maksimālais izskatīšanas laiks ir 6 mēneši. Piemēram, situācijā, kad pastāv iespējami draudi sabiedrības veselībai⁸² vai kad ir iespējams uzņēmuma bankrots. Nolemjot par šādu tiesvedību, tiek nekavējoties noteikts tiesas datums, par kuru tiek paziņots ieinteresētajām personām (lietas pusēm, Eiropas Komisijai, Savienības iestādēm un struktūrām), kuras var iesniegt rakstveida apsvērumus tiesas priekšsēdētāja noteiktajā termiņā (kurš nav mazāks par 15 dienām).⁸³

3.8. Steidzamības procedūra

Steidzamības procedūra, kura maksimāli ilgst 3 mēnešus, tiek piemērota attiecībā uz lūgumiem sniegt prejudiciālus nolēmumus par brīvības, drošības un tiesiskuma telpu⁸⁴ (vīzu, patvēruma, imigrācijas, Eiropas aresta ordeņa utt. jautājumi). Procedūru piemēro gadījumos, kad personas brīvības atņemšanas tiesiskums ir atkarīgs no atbildes uz prejudiciālo nolēmumu. Lēmums par steidzamības piemērošanu ir jāpieņem Tiesas priekšsēdētājam 8 dienu laikā, rakstveida procedūrai jānotiek 16 dienu laikā (iesaistoties tikai dalībvalstij, kura iesniedza prejudiciālo jautājumu), mutvārdu uzklauššana notiek 16 dienu laikā un gadījumos, ja ir pieaicināts ģenerālvokāts, viņš savus secinājumus sniedz 3 dienu laikā. Spriedums Tiesai ir jāpasludina 15-20 dienu laikā pēc mutvārdu sēdes.

Steidzamības procedūrā ir iespējams ierobežot personu loku, kas ir tiesīgs izskatāmajā lietā iesniegt savus rakstveida apsvērumus, kā arī īpaši steidzamos gadījumos atteikties no tiesvedības rakstiskās daļas pavisam.⁸⁵ Proti, rakstveida apsvērumus var iesniegt tikai tā dalībvalsts, kuras teritorijā atrodas iesniedzējtiesa, pārējās dalībvalstis savus apsvērumus var izteikt tikai Tiesas sēdē. Steidzamības procedūra arī paredz iespēju atteikties no ģenerālvokāta secinājumiem.

⁸⁰ EST Statūtu 23. pants.

⁸¹ EST Reglamenta 105. pants un 107. pants.

⁸² Tiesas 2001. gada 12. jūlija spriedums lietā C-189/01 Jippes u.c., ECLI:EU:C:2001:420.

⁸³ EST Reglamenta 105. pants.

⁸⁴ EST Statūtu 23. pants.

⁸⁵ Turpat.

3.9. Tiesas sprieduma izvērtēšana

Dienā, kad Tiesa pasludina spriedumu, tas kļūst publiski pieejams *www.curia.europa.eu* un *www.eur-lex.europa.eu*. Turklāt visi Tiesas spriedumi automātiski tiek ievietoti ESTAPIKS un atbildīgā iestāde saņem e-pastu, kurā izteikts lūgums viena mēneša laikā izvērtēt spriedumu.

Atbildīgajai iestādei, saņemot spriedumu, jāizvērtē:

- 1) vai, pamatojoties uz spriedumā sniegto Savienības tiesību aktu interpretāciju, Latvijai ir nepieciešams veikt grozījumus nacionālajos tiesību aktos un/vai pieņemt jaunus normatīvos aktus;
- 2) vai, pamatojoties uz spriedumā sniegto Savienības tiesību aktu interpretāciju, ir nepieciešams veikt izmaiņas Savienības tiesību aktu un/vai nacionālo tiesību aktu piemērošanas praksē.

Lūgums izvērtēt spriedumu saistīts ar atbildīgās iestādes pienākumu izvērtēt katru Tiesas spriedumu,⁸⁶ kā arī, vai nepieciešams rīkoties, lai nodrošinātu Tiesas sprieduma ievērošanu Latvijā.

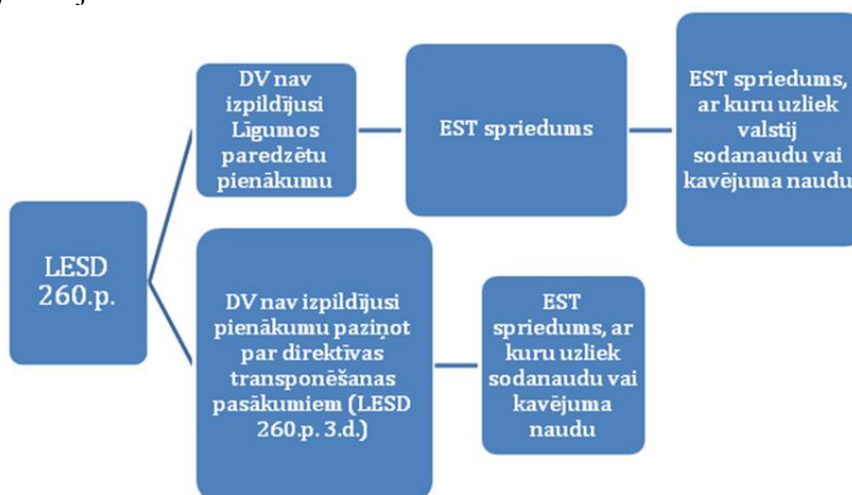
⁸⁶Ministru kabineta noteikumu Nr. 995 5.6. punkts.

IV. Eiropas Savienības Tiesas tiešās lietas

Latvijas Republika kā Savienības dalībvalsts var piedalīties EST tiesvedības procesā gan kā prasītāja, piemēram, lūdzot atcelt Savienības institūcijas pieņemto tiesību aktu, gan kā atbildētāja lietās par no LES un LESD izrietošo dalībvalsts pienākumu neizpildi (turpmāk – tiešās lietas).

Tiesas kompetencē attiecībā uz tiešajām lietām ietilpst turpmākajos punktos minētās prasības.

1. **Prasības sakarā ar valsts pienākumu neizpildi** (LESD 258.-260. pants). Dalībvalstīm atbilstoši LES 4. pantam ir jāveic visi vajadzīgie vispārējie un īpašie pasākumi, lai nodrošinātu to pienākumu izpildi, kas izriet no Līgumiem vai no Savienības iestāžu aktiem, kā arī jāsekmē Savienības uzdevumu izpilde un jāatturas no jebkādiem pasākumiem, kuri varētu apdraudēt Savienības mērķu sasniegšanu. LESD 258. un 259. pants paredz mehānismu, kad prasību Tiesā pret dalībvalsti var iesniegt Komisija (LESD 258. pants), kā arī cita dalībvalsts (LESD 259. pants). Savukārt LESD 260. pants papildina iepriekš minētos pantus, nosakot, ka dalībvalstij jāveic vajadzīgie pasākumi, lai izpildītu Tiesas spriedumus, piemēram, C-407/09 Komisija/Grieķija,⁸⁷ C-292/11 Komisija/Portugāle⁸⁸, C-304/02 Komisija/Francija,⁸⁹ C-196/13 Komisija/Itālija.⁹⁰

Prasību saistībā ar valsts pienākumu neizpildi Tiesā var celt:

- 1) Komisija – gadījumā, ja Komisija uzskata, ka dalībvalsts nav izpildījusi kādu Līgumos paredzētu pienākumu, tā sniedz argumentēto atzinumu par attiecīgo jautājumu, vispirms dodot attiecīgajai valstij iespēju sniegt

⁸⁷Tiesas 2011. gada 31. marta spriedums lietā C-407/09 Komisija/Grieķija, ECLI:EU:C:2011:196.

⁸⁸Tiesas 2014. gada 15. janvāra spriedums lietā C-292/11 Komisija/Portugāle, ECLI:EU:C:2014:3.

⁸⁹ Tiesas 2005. gada 12. jūlija spriedums lietā Nr. C-304/02 Komisija/Francija, ECLI:EU:C:2005:444.

⁹⁰Tiesas 2014. gada 2. decembra spriedums lietā Nr. C-196/13 Komisija/Itālija, ECLI:EU:C:2014:2407.

savus paskaidrojumus. Ja attiecīgā dalībvalsts Komisijas noteiktajā termiņā neizpilda atzinuma prasības, Komisija var vērsties Tiesā.⁹¹ Piemēram, C-77/69 Komisija/Belģija,⁹² C-1/00 Komisija/Francija,⁹³ C-196/07 Komisija/Spānija,⁹⁴ C-157/03 Komisija/Spānija,⁹⁵ C-140/00 Komisija/Apvienotā Karaliste;⁹⁶

- 2) Dalībvalsts – ja tā uzskata, ka cita dalībvalsts nav izpildījusi kādu Līgumos paredzētu pienākumu. Pirms dalībvalsts griežas Tiesā sakarā ar citas dalībvalsts iespējamu Līgumos paredzēta pienākuma pārkāpumu, tai jāvēršas Komisijā. Komisija sniedz argumentēto atzinumu, vispirms dodot visām iesaistītajām valstīm iespēju gan mutvārdos, gan rakstiski izteikt viedokli un apsvērumus par otras puses viedokli. Ja Komisija nav sniegusi atzinumu trijos mēnešos pēc dienas, kad tai nodots attiecīgais jautājums, atzinuma trūkums neliedz dalībvalstij griezties Tiesā.⁹⁷ Piemēram, C-141/78 Francija/Apvienotā Karaliste,⁹⁸ C-388/95 Belģija/Spānija.⁹⁹

2. **Prasība atcelt tiesību aktu** (LESD 263. pants). Ceļot šo prasību, prasītājs lūdz atcelt iestādes izdotu tiesību aktu (regulu, direktīvu, lēmumu). Tiesā šādu prasību var celt dalībvalsts pret Eiropas Parlamentu un/vai Padomi (tas neattiecas uz Padomes tiesību aktiem valsts atbalsta, dalībvalstu celtās prasības pret Padomi saistībā ar tās izdotajiem tiesību aktiem valsts atbalsta, tirdzniecības aizsardzības pasākumu ("dempinga") un izpildes pilnvaru jautājumos) vai arī Savienības iestāde pret citu Savienības iestādi. Piemēram, C-25/62 *Plaumann/EEK* Komisija,¹⁰⁰ C-11/82 *Piraiki-Patraiki*/Komisija.¹⁰¹
3. **Prasība sakarā ar bezdarbību** (LESD 265. pants). Ja Savienības iestāde nepieņem lēmumu, tādējādi pārkāpjot Līgumus, citas Savienības iestādes un dalībvalstis var griezties Tiesā, lai konstatētu šo pārkāpumu. Šāda rīcība pieļaujama vienīgi tad, ja attiecīgā iestāde vispirms ir aicināta pieņemt lēmumu.¹⁰² Piemēram, C-196/12 Komisija/Padome.¹⁰³

⁹¹ Līguma par Eiropas Savienības darbību 258. pants, OJ C 326, 26.10.2012., 47.-390. lpp.

⁹² Tiesas 1970. gada 5. maija spriedums lietā Nr. C-77/69 Komisija/Belģija, ECLI:EU:C:1970:34.

⁹³ Tiesas 2001. gada 13. decembra spriedums lietā Nr. C-1/00 Komisija/Francija, ECLI:EU:C:2001:687.

⁹⁴ Tiesas 2008. gada 6. marta spriedums lietā Nr. C-196/07 Komisija/Spānija, ECLI:EU:C:2008:146.

⁹⁵ Tiesas 2005. gada 14. aprīļa spriedums lietā Nr. C-157/03 Komisija/Spānija, ECLI:EU:C:2005:225.

⁹⁶ Tiesas 2002. gada 14. novembra spriedums lietā Nr. C-140/00 Komisija/Apvienotā Karaliste, ECLI:EU:C:2002:653.

⁹⁷ Līguma par Eiropas Savienības darbību 259. pants, OJ C 326, 26.10.2012., 47.-390. lpp.

⁹⁸ Tiesas 1979. gada 4. oktobra spriedums lietā C-141/78 Francija/Apvienotā Karaliste, ECLI:EU:C:1979:225.

⁹⁹ Tiesas 2000. gada 16. maija spriedums lietā C-388/95 Belģija/Spānija, ECLI:EU:C:2000:244.

¹⁰⁰ Tiesas 1963. gada 15. jūlija spriedums lietā Nr. C-25/62 *Plaumann/EEK* Komisija, ECLI:EU:C:1963:17.

¹⁰¹ Tiesas 1985. gada 17. janvāra spriedums lietā Nr. C-11/82 *Piraiki-Patraiki*/Komisija, ECLI:EU:C:1985:18.

¹⁰² Līguma par Eiropas Savienības darbību 265. pants, OJ C 326, 26.10.2012, 47.-390. lpp.

¹⁰³ Tiesas 2013. gada 19. novembra spriedums lietā C-196/12 Komisija/Padome, ECLI:EU:C:2013:753, 30.-31. punkts

4. **Apelācijas sūdzības.** Tiesā var iesniegt apelācijas sūdzību par tiesību jautājumiem par Vispārējās tiesas spriedumiem un rīkojumiem (piemēram, *C-516/15 P Akzo Nobel u.c./Komisija*).¹⁰⁴

Vispārējās tiesas kompetencē atbilstoši LESD 256. pantam ietilpst:

- 1) prasības, ko ceļ fiziskas vai juridiskas personas, par Savienības iestāžu un struktūru aktu, kas adresēti šīm personām vai skar tās tieši un individuāli, atcelšanu (tās ir, piemēram, prasības, ko uzņēmus ceļ par Komisijas lēmumu, ar kuru tam uzlikts naudas sods), kā arī prasības par reglamentējošiem aktiem, kas tās skar tieši un kas nav saistīti ar īstenošanas pasākumiem, kā arī prasības, ko šīs pašas personas ceļ, lai konstatētu, ka minētās iestādes un struktūras nav pieņēmušas lēmumu;¹⁰⁵
- 2) pret Komisiju celtās dalībvalstu prasības;
- 3) prasības dempinga jomā un aktiem, ar kuriem Padome īsteno izpildes pilnvaras (piemēram, lieta *T-424/13 Jinan Meide Casting/Padome*);¹⁰⁶
- 4) prasības par tāda kaitējuma novēršanu, ko radījušas Savienības iestādes un struktūras vai to darbinieki;¹⁰⁷
- 5) prasības, pamatojoties uz līgumiem, kurus noslēgusi Savienība un kuros skaidri noteikta Vispārējās tiesas kompetence;¹⁰⁸
- 6) prasības intelektuālā īpašuma jomā, kas vērstas pret Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroju (EUIPO) un Kopienas Augu šķirņu biroju (CPVO) (piemēram, *F-48/15 - Winkel/EUIPO; C-546/12 P Schröder/CPVO*);¹⁰⁹
- 7) strīdi starp Savienības iestādēm un to darbiniekiem saistībā ar darba attiecībām un sociālā nodrošinājuma sistēmu.¹¹⁰

4.1. Tiešās lietas saņemšana un izvērtēšana

Savienības Oficiālajā Vēstnesī¹¹¹ katru nedēļu tiek publicētas lietas, piemēram, tiešās prasības un apelācijas sūdzības, kurās vismaz viena puse ir dalībvalsts. Tieslietu ministrija izvērtē katru Savienības Oficiālajā Vēstnesī publicēto lietu, būtiskākās reģistrējot ESTAPIKS. Vienlaikus Tieslietu ministrija izsūta visām atbildīgo iestāžu deleģētajām personām tiešsaisti uz Savienības Oficiālā Vēstneša publikāciju, lai nodrošinātu, ka, ja atbildīgā iestāde uzskata kādu lietu par būtisku, tā tiktu reģistrēta ESTAPIKS. Norādāms, ka lietas ESTAPIKS reģistrē tieši Tieslietu ministrija, līdz ar to gadījumā, ja atbildīgā iestāde uzskata, ka lieta ir būtiska, par to atbildīgai iestādei

¹⁰⁴ EST 2017. gada 27. aprīļa spriedums lietā Nr. C-516/15 P Akzo Nobel u.c./Komisija, ECLI:EU:C:2017:314.

¹⁰⁵ Līguma par Eiropas Savienības darbību 263. panta ceturrtā daļa, 265. panta trešā daļa, OJ C 326, 26.10.2012, 47.-390. lpp.

¹⁰⁶ Vispārējās tiesas 2016. gada 30. jūnija spriedums lietā Nr. T-424/13 Jinan Meide Casting/Padome, ECLI:EU:T:2016:378.

¹⁰⁷ Līguma par Eiropas Savienības darbību 268., 340. pants, OJ C 326, 26.10.2012, 47.-390. lpp.

¹⁰⁸ Līguma par Eiropas Savienības darbību 272. pants, OJ C 326, 26.10.2012., 47.-390. lpp

¹⁰⁹ Vispārējās tiesas 2016. gada 18. jūlija spriedums lietā Nr. F-48/15 Winkel/EUIPO, ECLI:EU:F:2016:149; Vispārējās tiesas 2015. gada 21. maija spriedums lietā Nr. C-546/12 P-Schröder/CPVO, ECLI:EU:C:2015:332.

¹¹⁰ Līguma par Eiropas Savienības darbību 270. pants, OJ C 326, 26.10.2012., 47.-390. lpp.

¹¹¹ Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, kur reizi nedēļā tiek publicēti jaunumi juridiskajās procedūrās, piemēram, jaunas lietas, spriedumi, ģenerālvokātu secinājumi u.c. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/oj/direct-access.html>.

jāinformē Tieslietu ministrija, nosūtot informāciju uz *estbirojs@tm.gov.lv*, kura savukārt veiks lietas reģistrēšanu ESTAPIKS.

Kad atbildīgā iestāde ar ESTAPIKS starpniecību saņem tiešo lietu, tai sākotnēji jāizvērtē:

- 1) lietas aktualitāte – vai izskatāmā lieta ir aktuāla atbildīgās iestādes jomā gan kā Latvijas Republikas, tā arī Savienības mērogā un vai spriedums šajā lietā varētu būt nozīmīgs (piemēram, radītu nepieciešamību grozīt spēkā esošo nacionālo tiesību regulējumu, radītu būtiskas izmaiņas tiesību aktu piemērošanas praksē u.c.);
- 2) nepieciešamība Latvijas Republikai sniegt savus rakstveida apsvērumus izskatāmajā lietā (piemēram, Latvijas Republikai ir esoša vai potenciāla tiesvedība par līdzīgu jautājumu).

Pēc izvērtējuma veikšanas atbildīgai iestādei jāsniedz Tieslietu ministrijai viedoklis par to, vai Latvijas Republikai būtu jāiestājas izskatāmajā lietā.¹¹² Minētais izriet arī no Ministru kabineta decembra noteikumu Nr. 995 5. punkta.

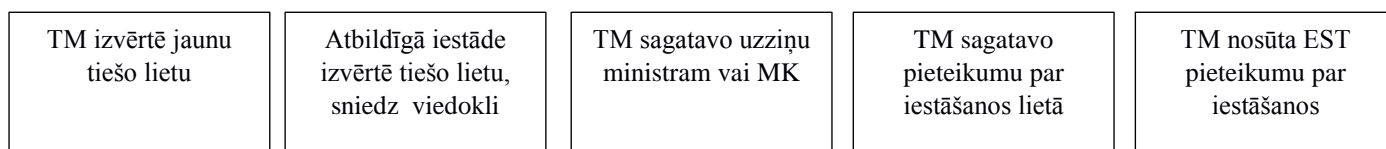
Papildus norādāms, ka Tieslietu ministrija, iepazīstoties ar katru lietu pēc būtības, papildus informē atbildīgās iestādes par iespējamām lietām, kuras varētu būt būtiskas Latvijas Republikai, un vēlreiz aicina atbildīgās iestādes izvērtēt iespēju iestāties lietās.

4.2. Iestāšanās tiešajā lietā

Dalībvalstis un Savienības iestādes var iestāties lietās, ko izskata EST. Tādas pašas tiesības ir Savienības struktūrām un visām citām personām, ja tās var pierādīt savu ieinteresētību attiecībā uz EST iesniegtas lietas iznākumu. Fiziskās vai juridiskās personas nevar iestāties lietās starp dalībvalstīm, lietās starp Savienības iestādēm vai lietās starp dalībvalstīm, no vienas puses, un Savienības iestādēm, no otras puses.¹¹³

Dalībvalsts, iestājoties EST lietā, ir tiesīga iesniegt savus rakstveida apsvērumus par lietu, atbalstot kādu no tiesvedības pusēm, kā arī piedalīties mutvārdu procesā. Lai iestātos tiešajā lietā, dalībvalstij vai citam tiesību subjektam sešu nedēļu laikā kopš lietas publikācijas Savienības Oficiālajā Vēstnesī jāiesniedz EST pieteikums par iestāšanos lietā,¹¹⁴ kuru EST izvērtē un pieņem lēmumu par pieteikuma apmierināšanu vai noraidīšanu.

Termiņu grafiks tiešajās lietās

2 nedēļas

¹¹² Ministru kabineta noteikumu Nr. 995 5.2. punkts.

¹¹³ Protokola par Eiropas Savienības Tiesas Statūtiem 40. panta pirmā un otrā daļa.

¹¹⁴ Tiesas Reglaments, OV L 265, 29.9.2012., 1./42. lpp., 130. pants; Vispārējās tiesas Reglamenta 115. pants. Pieejams: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2008-09/txt7_2008-09-25_11-22-50_140.pdf.

Pēc tam, kad EST nosūtīts pieteikums par iestāšanos lietā un EST ir pieņēmusi lēmumu atļaut iestāties lietā, tiesību subjektam, kuram atļauts iestāties lietā,¹¹⁵ tiek nosūtīti visi lietas materiāli. Tiesību subjekts, kas iestāties lietā, viena mēneša laikā vai priekšsēdētāja noteiktajā termiņā var iesniegt rakstveida apsvērumus. Priekšsēdētājs pēc tiesību subjekta, kas iestāties lietā, motivēta pieteikuma šo termiņu var pagarināt. Pēc tam, kad ir iesniegts šāds iestāšanās raksts, priekšsēdētājs attiecīgā gadījumā nosaka termiņu, kurā lietas dalībnieki var atbildēt uz šo procesuālo rakstu.¹¹⁶ Iestāšanās rakstā jānorāda:¹¹⁷

- 1) personas, kas iestājusies lietā, prasījumi pilnīgi vai daļēji atbalstīt kādas puses prasījumus;
- 2) personas, kas iestājusies lietā, izvirzītie pamati un argumenti;
- 3) attiecīgajā gadījumā – ziņas par pierādījumiem un piedāvātajiem pierādījumiem.

Nemot vērā, ka iestāšanās rakstu sagatavo Tieslietu ministrija, atbildīgajai iestādei jāsniedz viedoklis saistībā ar tiesajā lietā izskatāmo jautājumu savas kompetences ietvaros.

Tāpat norādāms, ka tiesvedība katrā lietā notiek prasītāja izvēlētā Savienības valodā,¹¹⁸ ja atbildētājs ir Savienības institūcija. Savukārt, ja lietas atbildētājs ir Savienības dalībvalsts, tiesvedība notiek atbildētāja izvēlētā Savienības valodā.¹¹⁹ Pusēm ir tiesības vienoties par tiesvedības valodu.¹²⁰ Attiecīgi visi lietas materiāli un procesuālie dokumenti būs pieejami konkrētās tiesvedības valodā un pēc atsevišķa lūguma EST – arī EST darba valodā (franču valodā).

¹¹⁵ Tiesas Reglaments, OV L 265, 29.9.2012., 1./42. lpp., 131. pants; Vispārējās tiesas Reglamenta 116. pants. Pieejams: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2008-09/txt7_2008-09-25_11-22-50_140.pdf.

¹¹⁶ Tiesas Reglaments, OV L 265, 29.9.2012., 1./42. lpp., 132. panta 1., 3. punkts; Vispārējās tiesas Reglamenta 116. pants. Pieejams: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2008-09/txt7_2008-09-25_11-22-50_140.pdf.

¹¹⁷ Tiesas Reglaments, OV L 265, 29.9.2012., 1./42. lpp., 132. panta 2. punkts; Vispārējās tiesas Reglamenta 116. pants. Pieejams: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2008-09/txt7_2008-09-25_11-22-50_140.pdf.

¹¹⁸ Tiesas Reglaments, OV L 265, 29.9.2012., 1./42. lpp., 37. pants; Vispārējās tiesas Reglamenta 35. pants. Pieejams: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2008-09/txt7_2008-09-25_11-22-50_140.pdf.

¹¹⁹ Tiesas Reglaments, OV L 265, 29.9.2012., 1./42. lpp., 37. pants; Vispārējās tiesas Reglamenta 35. pants. Pieejams: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2008-09/txt7_2008-09-25_11-22-50_140.pdf.

¹²⁰ Tiesas Reglaments, OV L 265, 29.9.2012., 1./42. lpp., 37. pants; Vispārējās tiesas Reglamenta 35. pants. Pieejams: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2008-09/txt7_2008-09-25_11-22-50_140.pdf.

V. Latvijas Republikas dalība EST lietās

5.1. EST tiešās lietas, kur Latvija ir prasītāja/atbildētāja

Saistībā ar Latvijas dalību tiešajās lietās jānorāda uz divām spilgtākajām lietām, proti, lieta T-661/14 Latvijas Republika/Komisija un C-151/14 Komisija/Latvijas Republika.

Lietā T-661/14 Latvijas Republika/Komisija Latvijas Republika pārsūdzēja Komisijas lēmumu, ar kuru Komisija konstatēja nepilnības Latvijas Republikas finansējuma piešķiršanas sistēmā, piemērojot Latvijas Republikai finanšu korekcijas. Vispārējā tiesa atcēla Komisijas lēmumu un pieņēma Latvijas Republikai labvēlīgu spriedumu.

Savukārt lietā C-151/14 Komisija/Latvijas Republika pēc ilgstošas abu pušu saziņas Komisija cēla prasību pret Latvijas Republiku par Latvijas Republikas nacionālajā regulējumā paredzēto pilsonības nosacījumu notāriem. Tai laikā Latvijas Notariāta likuma¹²¹ 9. panta 1. punktā bija noteikts, ka "par notāriem var būt personas, kas ir Latvijas Republikas pilsoņi". Komisija uzskatīja, ka notāru veiktās darbības nav valsts varas īstenošana, kas kā izņēmums no brīvības veikt uzņēmējdarbību ir paredzēts LESD 51. pantā.

Vienlaikus Komisija norādīja vairākus argumentus saistībā ar to, ka notārs neīsteno valsts varu. Piemēram, par notāra iesaistīšanos lietā pusēm ir jāvienojas, kā arī notārs nevar vienpersoniski grozīt pušu vienošanos. Komisijas ieskatā, šie argumenti apliecināja to, ka notāra veiktās darbības nevar pielīdzināt tiešai un konkrētai valsts varas īstenošanai.¹²² Apskatot visas pārējās notāru funkcijas, piemēram, parakstu apstiprināšanu, naudas glabāšanu, laulības šķiršanas utt., Komisija atzina, ka nevienas funkcijas īstenošana nepiešķir notāram saistošu lēmumu pieņemšanas pilnvaras, līdz ar to nav pielīdzināmas valsts varas īstenošanai. Komisija arī apgalvoja, ka, ņemot vērā notāra profesionālās darbības veikšanu tikai piekritīgā teritoriālā robežā, tas tai piešķir valsts varas īstenošanai neraksturīgus konkurences apstākļus.¹²³

Latvijas Republika šajā lietā, pirmkārt, norādīja, ka notāra profesiju nevar uzskatīt par uzņēmējdarbību LESD 49. panta izpratnē, jo notāru profesionālā darbība ir intelektuāls darbs un tā mērķis nav peļņas gūšana.¹²⁴ Otrkārt, attiecībā uz Komisijas argumentu par konkurences apstākļiem Latvijas Republika apgalvoja, ka arguments nav pamatots, jo notāri neizvēlas ne sniedzamos pakalpojumus (Notariāta likums paredz notāram aizliegumu atteikties pildīt amata pienākumus),¹²⁵ ne to sniegšanas vietu, nedz arī atlīdzību par pakalpojumiem.¹²⁶ Vienlaikus Latvijas Republika norādīja, ka notāriem piemītošā rīcības brīvība, atsakoties sagatavot aktu par pretiesiskām darbībām, un fakts, ka tie veic savus uzdevumus valsts vārdā, liecina par tiem piemītošajām pazīmēm valsts varas īstenošanai.

Tiesa minētajā lietā atzina, ka LESD 49. panta uzņēmējdarbības brīvība ir attiecināma uz notāra profesiju un ka no teritoriālās piekritības izriet, ka profesija tiek

¹²¹ Notariāta likums, Latvijas Vēstnesis, 1993, Nr. 48.

¹²² EST 2015. gada 10. septembra spriedums lietā C-151/14 Komisija/Latvija, ECLI:EU:C:2015:577, 28. punkts.

¹²³ Turpat, 36. punkts.

¹²⁴ Turpat, 37. punkts.

¹²⁵ Notariāta likums, Latvijas Vēstnesis, 1993, Nr. 48., 39. panta otrā daļa.

¹²⁶ EST 2015. gada 10. septembra spriedums lietā C-151/14 Eiropas Komisija/Latvijas Republika, ECLI:EU:C:2015:577, 38. punkts.

veikta konkurences apstākļos.¹²⁷ Pilsonības nosacījums profesijas veikšanai ir uzskatāms par atšķirīgu attieksmi pilsonības dēļ, kas saskaņā ar LESD 49. pantu ir aizliegta. Tiesa piekrita Komisijas apgalvojumam, ka notāri neīsteno valsts varu, un līdz ar to nav attiecināms LESD 51. pants.¹²⁸ Pēc sprieduma spēkā stāšanās un attiecīgo grozījumu veikšanas Notariāta likumā Latvijas Republikā notāra profesiju var veikt jebkurš Savienības pilsonis. Vienlaikus gan norādāms, ka nav izslēgti citi amata īstenošanai noteiktie kritēriji, piemēram, valsts valodas prasmes.

5.2. Lietas, kur Latvijas Republikas tiesas uzdevušas prejudiciālus jautājumus

Saistībā ar Latvijas Republikas uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem jānorāda uz lietām, kur prejudiciālos jautājumus uzdevušas Latvijas Republikas tiesas, piemēram, C-648/17 *Balcia Insurance*, C-639/17 *KPMG Baltics*, C-156/15 *Private Equity Insurance Group*, C-166/15 *Ranks* un *Vasiļevičs*, C-233/15 *Oniors Bio*, C-286/15 *Latvijas propāna gāze*, C-273/15 *Ezernieki*, C-345/17 *Buivids*, C-651/16 *DW*, C-120/17 *Administratīvā rajona tiesa*.

Vienlaikus vērā ņemami ir arī Tiesas nesen pasludinātie spriedumi lietās, piemēram, lietās C-407/16 *Aqua Pro*, C-326/15 *DNB Banka*, C-177/16 *Biedrība "Autortiesību un komunikēšanās konsultāciju aģentūra/Latvijas Autoru apvienība"* (turpmāk – *AKKA/LAA*) *Konkurences padome*, C-46/16 *LS Customs Services*.

Turpmāk tiks apskatītas jaunākās un interesantākās lietas:

1. 2017. gada 26. oktobrī Tiesa pasludināja spriedumu lietā C-407/16 *Aqua Pro*. Prejudiciālā nolēmuma lūgumu Tiesā iesniedza Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments, lūdzot Tiesu interpretēt Muitas kodeksa,¹²⁹ kā arī Īstenošanas regulas¹³⁰ normas.

Šajā lietā Tiesa secināja, ka tas, ka importētājs preces ir ievadis, pamatojoties uz distribūcijas līgumu, neietekmē viņa spēju atsaukties uz tiesisko palāvību ar tādiem pašiem nosacījumiem kā importētājam, kurš preces ir ievadis, tās tieši nopērkot no eksportētāja, proti, ja vienlaicīgi ir izpildīti trīs nosacījumi. Pirmkārt, nodoklis nav iekasēts pašu kompetento iestāžu kļūdas dēļ, otrkārt, kompetento iestāžu pieļautā kļūda ir tāda rakstura, ka nav iespējams saprātīgi gaidīt, ka persona, kas atbildīga par samaksu un kas darbojas labā ticībā, to atklās, un, treškārt, persona, kas atbildīga par samaksu, ir ievērojusi visus spēkā esošajā tiesiskajā regulējumā ietvertos noteikumus par muitas deklarāciju.

2. 2017. gada 21. septembrī Tiesa pasludināja spriedumu lietā C-326/15 *DNB Banka*. Prejudiciālā nolēmuma lūgumu Tiesā iesniedza Administratīvā apgabaltiesa.¹³¹

Tiesa secināja, ka uz neatkarīgas personu grupas (turpmāk tekstā – *NPG*) sniegtajiem pakalpojumiem Direktīvas 2006/112 132. panta 1. punkta f) apakšpunktā paredzētais atbrīvojums attiecas tad, ja šie pakalpojumi tieši sekmē šīs direktīvas 132. pantā paredzēto sabiedrības interesēm atbilstošo darbību veikšanu.¹³² Vienlaikus Tiesa secināja, ka Direktīvas 2006/112 132. panta 1. punkta f) apakšpunkts jāinterpretē

¹²⁷ Turpat, 51. punkts.

¹²⁸ Turpat, 76. punkts.

¹²⁹ Padomes 1992. gada 12. oktobra Regula (EEK) Nr. 2913/92 par Kopienas Muitas kodeksa izveidi, kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 16. novembra Regulu (EK) Nr. 2700/2000.

¹³⁰ Komisijas 1993. gada 2. jūlija Regula (EEK) Nr. 2454/93, ar ko nosaka īstenošanas noteikumus Regulai Nr. 2913/92, kas grozīta ar Komisijas 2003. gada 25. jūlija Regulu (EK) Nr. 1335/2003.

¹³¹ Tiesas 2017. gada 21. septembra spriedums lietā C-326/15 *DNB Banka*, ECLI:EU:C:2017:719.

¹³² Turpat, 34. punkts.

tādējādi, ka šajā tiesību normā paredzētais atbrīvojums attiecas vienīgi uz tām NPG, kuru dalībnieki veic šajā pantā minētās darbības sabiedrības interesēs. Tāpēc šis atbrīvojums nav piemērojams pakalpojumiem, ko sniedz NPG, kuru dalībnieki veic saimniecisku darbību finanšu pakalpojumu jomā, kas nav šāda darbība sabiedrības interesēs.¹³³

Tāpat Tiesa precizēja, ka valstu iestādes nevar, pamatojoties uz Direktīvas 2006/112 132. panta 1. punkta f) apakšpunktu, kā tas ir interpretēts šā sprieduma 37. punktā, no jauna pārskatīt jau galīgi noslēgušos taksācijas periodus.¹³⁴ Savukārt par taksācijas periodiem, kas vēl nav galīgi noslēgušies, Tiesa atgādināja pastāvīgās judikatūras atziņu, ka direktīva pati par sevi nevar radīt pienākumus privātpersonai un līdz ar to kā tāda nav piesaucama pret šo privātpersonu. Tādējādi valsts iestādes nedrīkst atsaukties uz Direktīvas 2006/112 132. panta 1. punkta f) apakšpunktu, kā tas ir interpretēts šā sprieduma 37. punktā, lai atteiktu šo atbrīvojumu NPG, ko veido tādi subjekti kā kredītiestādes, un lai līdz ar to atteiktos atbrīvot no PVN šo NPG sniegtos pakalpojumus.¹³⁵

3. 2017. gada 14. septembrī Tiesa pasludināja spriedumu lietā C-177/16 AKKA/LAA pret Konkurences padomi. Prejudiciālā nolēmuma lūgumu Tiesā iesniedza Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments.

Šajā lietā Tiesa atgādināja, ka no pastāvīgās judikatūras izriet, ka LESD 102. panta nosacījumu piemērošanā ir jāņem vērā, ka tā mērķis ir konkurences tiesiskajā regulējumā nošķirt Savienības un dalībvalstu tiesību piemērošanas jomas.¹³⁶ Līdz ar to Savienības tiesību piemērojamības jomā ietilpst jebkura aizliegta vienošanās un darbība, kas var apdraudēt brīvo tirdzniecību starp dalībvalstīm un kaitēt vienotajam tirgum. Tiesa atsaucās uz spriedumu *Lucazeau*, kurā netieši tika atzīts, ka monopolstāvoklī esošas autortiesību pārvaldījuma organizācijas tarifi spēj ietekmēt pārrobežu tirdzniecību un šādai situācijai ir piemērojams LESD 102. pants,¹³⁷ līdz ar to piemērojot minēto pantu arī konkrētajai lietai.

Tiesa arī atzina, ka metode, kas ir balstīta uz attiecīgās dalībvalsts cenu salīdzināšanu ar citām dalībvalstīm, ir derīga,¹³⁸ un situācijā, kad uzņēmuma tarifi, salīdzinot ar citu valstu piedāvājumiem, ir augstāki, to var uzskatīt par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu. Attiecībā uz Konkurences padomes veikto salīdzinājumu tikai ar Baltijas valstīm Tiesa norādīja, ka salīdzinājums nav uzskatāms par nepietiekami reprezentatīvu tāpēc vien, ka aptver ierobežotu dalībvalstu skaitu,¹³⁹ ja vien etalondalībvalstis tiek izraudzītas pēc objektīviem, piemērotiem un pārbaudāmiem kritērijiem. Tieši iesniedzējtiesai ir jāvērtē šo kritēriju ievērošana, ņemot vērā to, ka konkurences iestādēm pastāv zināma rīcības brīvība, izvēloties salīdzināšanas metodes.

¹³³ Turpat, 37. punkts.

¹³⁴ Turpat, 40. punkts.

¹³⁵ Tiesas 2017. gada 21. septembra spriedums lietā C-326/15 DNB Banka, ECLI:EU:C:2017:719, 41. punkts.

¹³⁶ Tiesas 2017. gada 14. septembra spriedums lietā C-177/16 Autortiesību un komunikācijas konsultāciju aģentūra/Latvijas autoru apvienība pret Konkurences padomi, ECLI:EU:C:2017:286, 25. rinda.

¹³⁷ Tiesas 1989. gada 13. jūlija spriedums apvienotajās lietās Nr. 10/88, Nr. 241/88 un Nr. 242/88, EU:C:1989:326.

¹³⁸ Tiesas 2017. gada 14. septembra spriedums lietā C-177/16 Autortiesību un komunikācijas konsultāciju aģentūra/Latvijas autoru apvienība pret Konkurences padomi, ECLI:EU:C:2017:286, 38. rinda.

¹³⁹ Turpat, 40. rinda.

Savukārt saistībā ar tiesību subjektiem paredzētā atalgojuma iekļaušanu organizācijas apgrozījumā Tiesa norādīja, ka tas ir pieļaujams gadījumā, kad šis atalgojums ietilpst šīs organizācijas sniegto pakalpojumu vērtībā un kad šāda iekļaušana ir nepieciešama, lai nodrošinātu, ka uzliktais naudas sods ir iedarbīgs, samērīgs un atturošs.

5.3. Latvijas Republikas piedalīšanās citu valstu prejudiciālo nolēmumu lietās

Lemjot par viedokļa sniegšanu citu valstu prejudiciālā nolēmuma lietās, Latvija rūpīgi izvērtē, vai pastāv būtiska nepieciešamība iesaistīties konkrētajā lietā, proti, vai tiesvedības potenciālais rezultāts varētu būtiski skart Latvijas intereses un/vai varētu ietekmēt Latvijas spēkā esošo regulējumu. Piedaloties citas valsts prejudiciālo nolēmumu lūgumu lietās, Latvija jau laicīgi izmanto iespēju skaidrot Latvijā pastāvošo izpratni par attiecīgo tiesību problēmjaudājumu un attiecīgo Savienības tiesību aktu piemērošanu, nodrošinot maksimālu Latvijas interešu aizsardzību. Vienlaikus jānorāda, ka Latvijas dalība nacionālo tiesu prejudiciālo nolēmumu lietās ir prioritāra, neatkarīgi no Savienības tiesību jomas, par kuru uzdoti prejudiciālie jautājumi, jo šādas lietas ikvienā gadījumā ietekmē Savienības tiesību izpratni Latvijā, kā arī, iespējams, paredz Latvijas normatīvo aktu vai to interpretācijas izmaiņas.

Latvija piedalījies tādās lietās, kā, piemēram, *C-514/16 Pinheiro Vieira Rodrigues*, *C-673/16 Coman u.c.*, *C-27/17 flyLAL-Lithuanian Airlines*, *C-681/13 Diageo Brands BV*, *C-80/17 Fundo de Garantia Automóvel*.

1. Piemēram, lietā *C-514/16 Pinheiro Vieira Rodrigues* prejudiciālos jautājumus uzdeva Portugāles Republikas tiesa. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu bija par to, kā interpretēt Direktīvas 72/166/EEK¹⁴⁰ 3. panta 1. punktā minēto jēdzienu "transportlīdzekļu lietošana" saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu. Tiesai bija jāvērtē, vai traktora izmantošana kā agregāts, kas izraisīja negadījumu, kura rezultātā mira vairākas personas, ietilpst minētajā jēdzienā "transportlīdzekļa lietošana". Tiesa secināja, ka minētais jēdziens neattiecas uz situāciju, kad brīdī, kurā notika negadījums, tajā iesaistītais lauksaimniecības traktors pamatā tika izmantots nevis transportam, bet kā agregāts, ar ko tiek darbināts herbicīda pulverizatora pumpis.
2. Lietā *C-681/13 Diageo Brands BV* Nīderlandes Augstākā tiesa uzdeva Tiesai jautājumus par Briseles I regulas piemērošanu. Tā vēlējās noskaidrot, vai Briseles I regula ir jāinterpretē tādējādi, ka spriedumu atzīšanas atteikuma pamats attiecas arī uz gadījumu, kad izcelsmes dalībvalsts tiesas nolēmums ir acīmredzami pretrunā Savienības tiesībām un izcelsmes dalībvalsts tiesa to ir atzinusi.

Tiesa pasludināja spriedumu 2015. gada 16. jūlijā, kurā norādīja, ka Savienības tiesības ir jāinterpretē tādējādi, ka apstākļi, ka kādā dalībvalstī pieņemts nolēmums ir pretrunā Savienības tiesībām, nav pamats šo nolēmumu neatzīt citā dalībvalstī tādēļ, ka ar to esot pārkāpta šīs pēdējās valsts sabiedriskā kārtība, ja norādītā kļūda tiesību piemērošanā nav atzīstama par acīmredzamu tādas tiesību normas pārkāpumu, kura tiek uzskatīta par būtisku Savienības tiesību sistēmā un tātad arī tās dalībvalsts tiesību

¹⁴⁰Padomes 1972. gada 24. aprīļa Direktīva 72/166/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un attiecībā uz kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību.

sistēmā, kurā atzīšana prasīta, vai arī tādu tiesību pārkāpumu, kuras šajās tiesību sistēmās ir atzītas par pamattiesībām. Tā nav gadījumā, ja kļūda attiecas uz tādas tiesību normas piemērošanu, ar ko tuvina dalībvalstu tiesību aktus attiecībā uz preču zīmēm. Pārbaudot, vai, iespējams, pastāv acīmredzams valsts, kurā atzīšana prasīta, sabiedriskās kārtības pārkāpums, šis valsts tiesai ir jāņem vērā, ka, izņemot īpašus apstākļus, kuru dēļ ir pārāk sarežģīti vai neiespējami izmantot izcelsmes dalībvalstī pieejamos tiesību aizsardzības līdzekļus, attiecīgajām personām ir jāizmanto visi šajā dalībvalstī pieejamie tiesību aizsardzības līdzekļi, lai jau iepriekš novērstu šādu pārkāpumu.